

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
PEDAGOĢIJAS, PSIHOLOĢIJAS UN MĀKSLAS FAKULTĀTE
PSIHOLOĢIJAS NODAĻA

**SUBJEKTĪVĀS LABKLĀJĪBAS SAISTĪBA AR
DRAUDZĪBAS FUNKCIJU NOVĒRTĒJUMU UN
SOCIĀLO TĪKLU LIETOŠANAS PARADUMIEM
VĪRIEŠIEM UN SIEVIETĒM**

MAĢISTRA DARBS

Autore: **Anda Saulūna**

Studenta apliecības Nr.: as09269

Darba vadītāja: docente, Dr. psych. Anda Upmane

RĪGA 2015

ANOTĀCIJA

Šā pētījuma mērķis bija noskaidrot, kāda ir subjektīvās labklājības saistība ar draudzības funkciju novērtējumu un sociālo tīklu lietošanas paradumiem vīriešiem un sievietēm. Pētījumā piedalījās 248 respondenti – 124 vīrieši un 124 sievietes ($M=30,92$, $SD=8,49$), kuri elektroniski aizpildīja divas aptaujas – Subjektīvās laimes skalu un draudzības funkciju aptauju, kā arī atbildēja uz jautājumiem par sevi un saviem sociālo tīklu lietošanas paradumiem. Rezultāti norāda uz atšķirībām respondentu draudzības funkciju novērtējumā trīs dažādu veidu draugiem: (1) draugiem, kuri tiek satikti ikdienas dzīvē (reāli draugi); (2) draugiem, kuri iepriekš satikti klātienē, tomēr dažādu apstākļu dēļ komunikācija tiek uzturēta sociālajos portālos (attālināti draugi); (3) draugiem, kuri iepazīti internetā, un arī komunikācija notiek tikai internetā (interneta draugi). Vairākās attālinātu draugu un interneta draugu draudzības funkciju novērtējuma skalās pastāv atšķirības sieviešu un vīriešu grupās. Lai gan pozitīva saistība vērojama starp visām draudzības funkciju novērtējuma skalām, reāliem draugiem, kā arī vairākām attālinātu draugu draudzības funkciju novērtējuma skalām, tikai viena no skalām statistiski nozīmīgi prognozē subjektīvās laimes izjūtu. Pozitīva saistība vērojama starp atbildēm par sociālo tīklu lietošanu. Negatīva korelācija vērojama starp to, cik daudz laika cilvēki velta sociālajiem tīkliem un subjektīvo laimes izjūtu. Pastāv vairākas atšķirības sieviešu un vīriešu grupās sociālo tīklu lietošanas paradumos.

Atslēgas vārdi: draudzības funkcijas, subjektīvā labklājība, laime, sociālo tīklu lietošana

ABSTRACT

The aim of this study was to investigate link between the subject well-being, friendship functions assessment and social networking habits of men and women. The study involved 248 respondents, 124 men and 124 women ($M=30,92$, $SD=8,49$) who filled two online surveys – subjective happiness scale and friendship functions questionnaire, as well as answered questions about themselves and their social networking habits. The results indicated differences in respondents. The results show significant differences in friendship function assessment of three types of friends: (1) friends who respondents meet in everyday life (real friends), (2) friends, who respondents have met in person, but for some reason, now they communicate only on social network (distant friends), (3) friends who respondents have met online and communication takes place only on social networks (internet friends). The study results show significant differences between several friendship function assessments scales in women's and men's groups for distant friends and internet friends. Although there is a positive correlation discovered between all friendship functions assessment scales of real friends, only one of the scales significantly predicts subjective happiness. There is a positive, statistically significant correlation between responses about social networking habits. A negative correlation has been discovered between amount of time people spend using social networks and subjective happiness.

Key words: friendship functions, subjective well-being, subjective happiness, social network usage

SATURS

Anotācija.....	1
Abstract.....	2
Saturs	3
Teorētiskā daļa.....	4
Subjektīvā labklājība	5
Laiemes jēdziens psiholoģijā	8
Draudzība	9
Draudzības funkcijas.....	10
Draudzība un subjektīvā labklājība	11
Draudzības un subjektīvās labklājības dzimumatšķirības	11
Sociālo tīklu lietošana.....	13
Sociālo tīklu lietošana un attiecību veidošana.....	13
Sociālie tīklu lietošana un subjektīvā labklājība	14
Sociālo tīklu lietošana un dzimums.....	15
Metode.....	17
Pētījuma dalībnieki.....	17
Instrumentārijs.....	17
Procedūra.....	18
Rezultāti.....	19
Secinājumi	29
Izmantotās literatūras un avotu saraksts	31
1.Pielikums Kolmogorova – Smirnova testa rezultāti	39

TEORĒTISKĀ DAĻA

Gadu gaitā pētnieku vēlme izzināt subjektīvo labklājību un to ietekmējošos faktorus ir ievērojami augusi. Mūsdienās šis fenomens tiek plaši pētīts, jo aktuāla ir vēlme izprast, kādi apstākļi un faktori būtu noteicoši, lai indivīds varētu justies apmierināts ar savu dzīvi. Arī Latvijā ir veikti dažādi pētījumi par subjektīvo labklājību, tomēr to skaits ir salīdzinoši neliels. Cilvēki nerimstoši tiecas pēc labklājības jeb “laimes”, tāpēc izpētīt sakarības un faktorus, kas varētu celt subjektīvās labklājības līmeni, ir būtiski. Dažādu pētījumu rezultāti atklājuši vairākus faktorus, kuri vērā ņemami korelē ar subjektīvo labklājību, un viens no šiem faktoriem ir ciešs sociālais kontakts, jeb draudzība. Draudzība ir nozīmīga indivīda sociālajai sistēmai (Wrzus, Wagner & Neyer, 2012), cieša draudzība uz subjektīvo labklājību var atstāt tikpat pozitīvu iespaidu, kā ciešas ģimenes saites, jo nereti draudzība var būt tikpat intensīvas, tuva un atbalstu sniedzoša (Wrzus, Wagner, & Neyer, 2012). Indivīdi, kuru subjektīvā labklājība ir augsta, lielākoties ir veiksmīgi ne tikai sociālo kontaktu jomā, bet arī citās dzīves jomās, piemēram, ienākumu jomā, veselības jomā, utt. (Lyubomirsky, King & Diener, 2005), kā arī sociālo attiecību kvalitāte un skaits pozitīvi korelē ar subjektīvo labklājību (Diener & Ryan, 2009).

Mūsdienās arvien biežāk draudzība tiek veidota virtuāli – tiešsaistē tiek atrasti domubiedri, cilvēki ar līdzīgiem dzīvesstāstiem, pieredzi un uzskatiem – šie cilvēki lēnām var kļūt par draugiem. Viens no pētījuma mērķiem ir atrast atbildes uz jautājumiem vai šie interneta vidē iepazītie draugi pilda visas tās pašas funkcijas, ko pilda reāli satikti un dzīvē iepazīti draugi, kā arī vai reālā dzīvē iepazīti draugi, kuri dažādu iemeslu dēļ vairs nav satiekami (piemēram, dzīvesvietas maiņa), caur saziņu internetā var pildīt tās pašas draudzības funkcijas, kuras šis draugs pildīja pirms tam. Tā kā sociālo tīklu ietekme uz cilvēku šobrīd ir ļoti aktuāla tēma, būtu svarīgi noskaidrot arī sociālo tīklu lietošanas saistību ar subjektīvo labklājību kopumā.

SUBJEKTĪVĀ LABKLĀJĪBA

Cilvēka apmierinātība ar dzīvi ir bijis nozīmīgs jautājums jau izsenis – kas padara cilvēku laimīgu? Kas jāsasniedz un kādam jābūt, lai būtu apmierināts ar savu dzīvi? Senākas teorijas par subjektīvo labklājību vēstīja, ka patiesi laimīgs un apmierināts ar dzīvi var būt tikai jauns, bagāts, vesels, optimistisks, precējies indivīds (Wilson, 1967, kā minēts Diener, Eunkook, Lucas, & Smith, 1999). Mūsdienās šie faktori vairs netiek uzskatīti par vienīgajiem subjektīvās labklājības pilāriem. Subjektīvās labklājības fenomens tiek pētīts kā sarežģīts konstrukts, kuru var ietekmēt daudzu dažādu faktoru (gan iekšēju, gan ārēju) mijiedarbība (Diener et al., 1999). Subjektīvo labklājību var raksturot kā indivīda novērtējumu par savu dzīvi kopumā, gan no kognitīvās/spriedumu puses (piemēram, “mana dzīve ir apmierinoša, atbilstoša tam, kādu es to vēlos”), gan no emocionālās puses (piemēram, “notikumi manā dzīvē man liek justies labi”) (Diener, 2012). Tā ataino indivīdu sajūtas un pārliecību par to, kāda ir viņu dzīve – vai izdodas to dzīvot sev tīkami, izjūtot gandarījumu (Diener, 2012). Mūsdienās indivīda subjektīvā labklājība tiek pētīta aktīvāk nekā senāk – par šo tēmu iespējams atrast daudz dažādu teoriju, pieeju, pētījumu. Pētnieki turpina interesēties par subjektīvo labklājību, jo šis fenomens, nenoliedzami, cilvēkiem ir ļoti nozīmīgs – atrodot sakarības starp dažādiem faktoriem un subjektīvo labklājību, iespējams izprast, kas cilvēkus var padarīt “laimīgus” (Diener, 2000).

Kā jau iepriekš tika minēts, subjektīvo labklājību veido divi aspekti – kognitīvais un emocionālais. Šie divi aspekti tālāk tiek dalīti vēl detalizētāk, izveidojot trīs subjektīvās labklājības komponentes. Pirmā komponente – indivīda apmierinātība ar dzīvi kopumā (šī komponente pieder pie kognitīvā aspekta). Daži pētnieki gan nodala apmierinātību ar dzīvi kopumā no apmierinātības ar dažādām dzīves sfērām (piemēram, darbs, atalgojums, attiecības, utt.), tomēr lielāku atbalstu subjektīvās labklājības pētnieku vidū guvis uzskats, ka, lai varētu noteikt kopīgo apmierinātību ar dzīvi pēc iespējas kvalitatīvāk un patiesāk, ir jāņem vērā arī apmierinātība ar dažādām dzīves sfērām, šos abus rādītājus savienojot vienā. Otrā komponente ietver sevī pozitīvas emocijas un garastāvokli, jeb augstu pozitīvu emociju esamības līmeni (šī komponente pieder pie emocionālā aspekta), bet trešā komponente ir zems negatīvu emociju esamības līmenis (jeb negatīvu emociju neesamība) (Diener, 2000). Pozitīvo un negatīvo emociju līdzsvars var būt mainīgs, jo līdzsvaru nerimstoši ietekmē dažādi dzīves notikumi, kuri konkrētā brīdī var mainīt indivīda garastāvokli (Diener et al, 1999). Apmierinātības ar dzīvi novērtējums ir ievērojami noturīgāks, stabilāks - tas ietver dzīves kopējās kvalitātes vērtējumu un lielākoties nav atkarīgs no indivīda emocionālā stāvokļa konkrētajā brīdī (Howell & Howell 2008).

Kā iepriekš tika minēts, centieni atrast konkrētus faktorus, kuri varētu spēcīgi ietekmēt subjektīvo labklājību, ir aktīvi, tomēr pagaidām pētniekiem nav izdevies atklāt “laimes noslēpumu” – stāvokli, kuru sasniegšana būtu garantēta pilnīga apmierinātība ar dzīvi (Diener & Ryan, 2009). Viens no vadošajiem subjektīvās labklājības pētniekiem Eds Diener (Ed Diener) uzskata, ka, balstoties uz informāciju par sociālajiem rādītājiem vien, nav iespējams izprast un izskaidrot subjektīvo labklājību un apmierinātību ar dzīvi. Viņaprāt, uzmanība jākoncentrē uz mijiedarbību starp dažādiem faktoriem, tai skaitā – iekšējiem, piemēram, starp personību/personības dispozīcijām, un ārējiem apstākļiem, kuri tieši varētu ietekmēt indivīdu, indivīda dzīves pieredzi, vērtības, mērķiem, utt. (Diener, et al, 1999). Pēdējos gados pētniekus ieinteresējusi saistība starp personību un subjektīvo labklājību, tādēļ veikti vairāki pētījumi, kas ļāvuši nonākt pie secinājuma, ka personībai ir liela ietekme uz subjektīvo labklājību (Lucas, 2008). Personība tiek uzskatīta par vienu no subjektīvās labklājības pamata elementiem, jo tā ir tieši saistīta ar reaktivitāti uz emocionāliem stimuliem, individuālām atšķirībām reakcijas spēcīgumā uz emocionāliem notikumiem, kā arī emocionālo izjūtu ilgumu un noturīgumu (Kim-Prieto, Diener, Tamir, Scollon, & Diener, 2005). Lielā piecinieka (Big five) personības dimensijas (neirotisms, ekstraversija, labvēlīgums, apzinīgums un atvērtība pieredzei) un to saistība ar subjektīvo labklājību pēdējos gados ir plaši pētītas (Garcia & Erlandsson, 2010), atklājot ciešu saistību starp subjektīvo labklājību un divām Lielā piecinieka personības dimensiju iezīmēm – neirotismu un ekstraversiju. Tieši šīs divas personības iezīmes tiek uzskatītas par spēcīgiem subjektīvo labklājību ietekmējošiem faktoriem (Lucas & Diener, 2008). Tiek pieņemts, ka ekstraversija ietekmē subjektīvo labklājību, jo ir saistīta ar lielāku pozitīvo emociju daudzumu, augstāku reaktivitāti uz tām, savukārt neirotisms ir cieši saistīts ar negatīvām emocijām un augstu reaktivitāti uz tām (Larsen & Eid, 2008). Pētījumos atklāts, ka ekstraverti cilvēki pozitīvas emocijas izjūt gan biežāk, gan intensīvāk, kā introverti, savukārt cilvēki ar izteiktu neirotisma iezīmi, negatīvas emocijas izjūt biežāk un spēcīgāk, nekā indivīdi ar relatīvi stabilāku nervu sistēmu (Rusting, 2001). Tomēr ne visi pētnieki šajā jautājumā ir vienprātis un ekstraversijas ietekme uz subjektīvo labklājību tiek uztverta ar skepsi un lielāka nozīme tiek piešķirta tieši neirotisma iezīmei (Vitterso, 2001). Arī jautājums par iedzimtu predispozīciju uz augstāku vai zemāku subjektīvo labklājību šobrīd nav izpētīts līdz galam (Roysamb, Tambs, Reichborn – Kjennerud, Neale, & Harris, 2003), tomēr daudzos pētījumos (tai skaitā – dvīņu) iegūtie rezultāti norāda uz subjektīvās labklājības pārmantojamību - tā varētu svārstīties diapozonā no .25 - .55 (Roysamb, Harris, Magnus, Vitterso, & Tambs, 2002). Līdzīgs pārmantojamības diapozons ir arī divām iepriekšminētajām personības iezīmēm – ekstraversijai un neirotismam

(Loehlin & Martin, 2001), kas liek domāt, ka jau piedzimstot individuā ir nostādnes uz augstāku vai zemāku subjektīvo labklājību (Roysam, et al, 2003).

Kā iepriekš tika minēts, par subjektīvo labklājību un faktoriem, kas to varētu ietekmēt, izveidotas daudzas teorijas, piemēram, augšupejošā pieeja, lejupejošā pieeja, kognitīvā teorija, mērķu teorija, pretrunu teorija, evolucionārā teorija u.c. (Diener & Ryan, 2009). Salīdzinoši lielais teoriju skaits norāda uz to, cik atšķirīgi pētnieki uzlūko subjektīvo labklājību, nespējot nonākt pie vienprātības par šo fenomenu. Joprojām daudzos pētījumos tiek apspriestas divas krasi atšķirīgas iepriekšējā gadsimtā izveidotas teorijas: augšupejošā pieeja (bottom – up) un lejupejošā pieeja (top - down) (Diener & Ryan, 2009). Augšupejošās pieejas pamatā ir uzskats, ka indivīda subjektīvo labklājību ietekmē dažādi ārēji faktori, savukārt pilnīgi pretēju uzskatu pārstāv lejupejošā pieeja – šīs teorijas pamatā ir uzskats, ka indivīda personīgās izjūtas un attieksme pret apkārtējo ietekmē indivīda subjektīvo labklājību. Augšupejošās teorijas pamatdoma ir vajadzību apmierināšana – cilvēkam ir dažādu nozīmības līmeņu vajadzības (pamatvajadzības un universālas vajadzības), ja indivīdam tiek dotas iespējas šīs vajadzības realizēt, viņš būs apmierināts ar dzīvi (Diener et al., 1999). Jo vairāk izdošanās un pozitīvu brīžu indivīda dzīvē, jo augstāks būs viņa subjektīvās labklājības līmenis (Diener & Ryan, 2009). Lejupejošās pieejas pamatā ir uzskats, ka indivīdam raksturīgā attieksme pret pasauli un tās izjušanu ietekmēs šī cilvēka mijiedarbību ar pasauli. Tādejādi cilvēks ar pozitīvāku skatu uz dzīvi noteiktus notikumus uztvers kā pozitīvākus, nekā cilvēks ar vairāk negatīvu attieksmi. Šī pieeja pozicionē pozitīvu attieksmi kā ļoti svarīgu subjektīvo labklājību ietekmējošu faktoru (Diener & Ryan, 2009). Ja aplūko abas pieejas kopumā, augšupejošās pieejas pamats ir doma, ka ārējie apstākļi (piemēram, indivīda finansiālais stāvoklis) ir tie, kas var ietekmēt indivīda subjektīvās labklājības līmeni, bet to, kādas ir indivīda izjūtas, attieksme un spriedumi par notiekošo, nosaka lejupejošās pieejas faktori (Feist, Bodner, Jacobs, Miles, & Tan, 1995).

Mūsdienu pētnieki uzskata, ka abas teorijas saliekot kopā un izpētot šo faktoru mijiedarbību, subjektīvo labklājību var izskaidrot daudz labāk, nekā pētot tos atsevišķi (Diener & Ryan, 2009).

Kā šīs nodaļas sākumā jau tika minēts, subjektīvā labklājība ir izmērāms un komponentēs sadalāms rādītājs. Tā tiek iedalīta divos aspektos – kognitīvajā un emocionālajā, savukārt šie divi aspekti tiek sadalīti vēl sīkāk – apmierinātība ar dzīvi, pozitīvo emociju esamība un negatīvo emociju neesamība. Pozitīvo un negatīvo emociju līdzsvars var būt mainīgs, turpretī apmierinātības ar dzīvi novērtējums ir daudz stabilāks. Ir radītas dažādas teorijas par subjektīvo labklājību ietekmējošiem faktoriem, tomēr pētniekiem nav izdevies

atklāt, kādi faktori varētu garantēt indivīda apmierinātību ar dzīvi un laimi, tieši tādēļ šajā jomā pētījumi jāturpina.

Laires jēdziens psiholoģijā

Jēdziens "laime" bieži tiek lietots kā sinonīms vārdu salikumam "subjektīvā labklājība" (Diener, 2009). Nereti šie vārdi kā sinonīmi tiek lietoti ne tikai dažādos pētījumos, bet arī ikdienā, jo, neskatoties uz to, ka vārdam "laime" var būt visai filozofiska un līdz galam neizprotama nozīme, patiesa apmierinātība ar savu dzīvi, lielākoties, tiek uztverta kā laime.

Kā jau iepriekš tika minēts, laime var būt apzīmējums ar individuālu nozīmi, tomēr pētījumos lielākoties šis vārds tiek izmantots, lai apzīmētu subjektīvo labklājību, jo laimes sajūtu pamatā rada visas subjektīvās labklājības komponentes (pozitīvo emociju esamība, negatīvo emociju neesamība un apmierinātība ar dzīvi kopumā) (Diener 1984, Diener, 2009). Termins "laime" parasti norāda uz emocionālu labklājību, labsajūtu (jeb patiesu laimes izjūtu) (Tamir & Ford, 2012) tieši tādēļ tas parasti tiek uztverts kā sinonīms subjektīvajai labklājībai (Diener, 2009). Pētnieki atklājuši, ka laimes pamatā parasti ir pozitīvo izjūtu esamība un negatīvu izjūtu neesamība (vai minimāla esamība) – šis modelis ir līdzīgs subjektīvās labklājības emocionālā aspekta komponentēm (Wren-Lewis, 2014). Vēl viens iemesls, kas mudina pētniekus šos vārdus izmantot kā sinonīmus ir sekojošs - ja indivīds ir laimīgs, tātad viņš jūtas labi, kas savukārt var norādīt, ka viņa dzīvē subjektīvās labklājības komponentes ir balansā. Tātad kopumā laimi ir iespējams vērtēt caur subjektīvās labklājības prizmu, izmantojot instrumentus, kas paredzēti subjektīvās labklājības mērīšanai (Wren- Lewis, 2014). Uz pētnieku vēlmi abus jēdzienus izmantot kā sinonīmus, norāda arī gadu laikā izveidoti instrumenti, kuru nosaukumā ir vārds "laime", tomēr pamatā tas ir paredzēts, lai mērītu labklājību, piemēram, Pembertonas laimes indekss (The Pemberton Happiness Index) (Hervas & Vasquez, 2013). Neskatoties uz to, ka vārds "laime" pētnieku rindās visnotaļ stabili iesakņojies kā sinonīms subjektīvajai labklājībai, ir arī pētnieki, kas uzskata, ka jēdziens "laime" nav sasaistāms ar subjektīvo labklājību, bet ir atsevišķs konstrukts psiholoģijā, kas jānodala un jāizpēta atsevišķi (Kahneman, 1999, Alexandrova, 2005, Raibley, 2002).

Šajā darbā jēdziens "laime" tiks izmantots kā subjektīvās labklājības sinonīms.

DRAUDZĪBA

Vārds “draudzība” tiek izmantots, lai aprakstītu dažāda veida attiecības, šim vārdam var būt ļoti individuāla nozīme (Rybak & McAndrew, 2006). Draudzība var atšķirties gan pēc intimitātes līmeņa, ilguma, mērķa, ar kādu draudzība veidota, gan stila kādā draugi komunicē, katra draudzība sevī iekļauj citas īpašības – nav iespējams apkopot visas draudzības konstrukta komponentes, jo tai ir daudzas, dažādas formas (Adams, Blieszner, & de Vries, 2000). Neskatoties uz to, ka vienotas draudzības definīcijas nav, pētnieki ir izdalījuši vairākus terminus, ar kuriem bieži tiek raksturota draudzība – brīvprātība, uzticība, intimitāte, dāsnums, tuvums, cieņa, saistības, atbalsts, lojalitāte, pieņemšana, patika, rūpes, ne-romantiska mīla (Fehr, 1996, Monsour, 2002, Rubin, 1985). Viens no iemesliem, kāpēc draudzību definēt ir tik sarežģīti, ir tās komponentes - “tuvums” un “intimitāte” parasti tiek uztvertas kā romantisku attiecību komponentes, tādēļ šī robeža starp draudzību un romantisku mīlu tiek izpludināta (Parks & Floyd, 1996). Lai spētu izprast atšķirību starp šīm dažādajām attiecībām, vairāki pētnieki centušies noskaidrot, ar ko draudzība attiecības atšķiras no attiecībām ar kolēģiem, pasniedzējiem, paziņām (Davis & Todd, 1982; Raffaelli & Duckett, 1989; Thorbecke & Grotevant, 1982, Wilmot & Shellen, 1990). Pētījumu rezultāti norāda uz to, ka draudzības attiecības dod lielāku brīvības izjūtu, sniedz augstāku prieka un tuvuma izjūtu, kā arī spēj apmierināt lielāku skaitu dažādu indivīda emocionālo vajadzību (Fehr, 1996; Larson & Bradney, 1988; Mendelson & Kay, 2003). Jautājums par to, kā atšķiras dažāda veida attiecības, ir bijis aktuāls gan senāk, gan mūsdienās, jo cilvēki izjūt vēlmi izprast un nodalīt dažāda veida attiecības. Piemēram, draudzība no vienkāršas pazišanās parasti atšķiras ar attiecību intensitāti un abpusējām saistībām – ar biežām tikšanās reizēm un dažādu lietu pārrunāšanu nav gana, lai veidotos “īsta” draudzība (Abrahams, 1999, Carrier, 1999). Kā vienu no iemesliem, kāpēc draudzības attiecības ir tik ciešas, tiek minētas kopīgas, dalītas zināšanas, kas draugu starpā izveido spēcīgāku emocionālo saikni, kā arī palielina jūtību vienam pret otru (Colvin, Vogt, & Ickes, 1997).

Kopumā draudzībai ir ļoti nozīmīga loma cilvēku dzīvēs (Demir & Davidson, 2013). Veidojot draudzības attiecības ar citiem jau no bērnības, cilvēki iegūst sociālu kontaktu pieredzi, pilnveido savas komunikācijas prasmes, sociāli attīstās (Ojanen, Sijtsema, Hawley & Little, 2010). Tomēr tas, ko indivīdi iegūst, veidojot draudzību, nav tikai sociāla pieredze un prasmju attīstība – draudzība bieži tiek definēta kā brīvprātīga savstarpēja atkarība vienam no otra, kas iekļauj dažādu prasību pieredzi un apmierināšanu (Hays 1988; Weiss 1974, kā minēts Demir & Davidson, 2013). Šīs prasības sevī ietver, piemēram, emocionālo drošību, atbalstu, vēlmi pēc pieņemšanas u.c. Indivīdi tiecas pēc šo prasību apmierināšanas un

pie dzīvošanas draudzības attiecībās (Cutrona & Russel, 1987, kā minēts Demir & Davidson, 2013). Viens no faktoriem, kas teorētiski būtu nepieciešams, lai varētu pastāvēt draudzība, ir klātbūtne. Individīdi patiešām lielākoties norāda, ka draudzība ir veiksmīga, ja ir iespēja bieži satikt draugu, tomēr vairāki pētījumu rezultāti norāda uz to, ka indivīdi savu draudzību novērtē ļoti augstu arī gadījumos, kad reāla, fiziska drauga klātbūtne nav iespējama (Rubin, 1985). Ja indivīda prasības draudzības attiecībās tiek apmierinātas, tad, kā rāda pētījumi, draudzība korelē ar laimes izjūtu (Demir & Davidson, 2013).

Draudzības funkcijas

Kā jau iepriekš tika minēts, bieži indivīdi norāda, ka no drauga vēlas sajūst brīvprātību, uzticību, intimitāti, utt. (Fehr, 1996, Monsour, 2002, Rubin, 1985). Visas iepriekšminētās vēlmes tiek uzskatītas par draudzības funkcijām. Draudzībai ir jāapmierina dažādas indivīda emocionālās vēlmes, tā pildot savu funkciju (Mendelson & Aboud, 1999). 1999. gadā M. Mendelsons (M. Mendelson) un F.E. Abods (F.E. Aboud) izveidoja aptauju, ar kuras palīdzību vēlējas noteikti, kādā līmenī draudzība apmierina indivīda emocionālās vēlmes jeb kā draudzība “pilda” savas funkcijas. Aptaujā tika izdalītas funkcijas, kuras būtu jāpilda draudzībai – jo augstāki bija rezultāti šajos rādītājos, jo labāk konkrētā draudzība veica savas funkcijas.

Izdalītās draudzības funkcijas ir – stimulējoša partnerība vai biedriskums, palīdzība, intimitāte, uzticama savienība, iedrošinājums no drauga puses, kā arī emocionālā drošība (Mendelson & Aboud, 1999). Stimulējoša partnerība tiek raksturota kā kopīgu jautru, patīkamu vai aizraujošu nodarbjū veikšana, palīdzība sīkāk tiek raksturota kā izpalīdzība, padomu sniegšana un citas palīdzības formas no drauga puses, intimitāte tiek raksturota kā iejūtība pret drauga vajadzībām un vēlmēm, kā arī nenosodīšana par domām un emocijām un personīgu informāciju, tās pieņemšana, uzticama savienība tiek raksturota kā pieejamība un lojalitāte no drauga puses, iedrošinājums tiek raksturota kā pozitīva stimulēšana un pārliecināšana par spējām, palīdzība pozitīva paštēla uzturēšanā no drauga puses, un emocionālā drošība tiek raksturota kā komforta, uzticības nodrošināšana (Mendelson & Aboud, 1999). Tas, cik augstu indivīds novērtē draudzības funkciju piepildījuma līmeni ir viens no svarīgākajiem faktoriem, novērtējot draudzības kvalitāti kopumā (Furman & Buhrmester, 1985; Parker & Asher, 1989). Ir izveidotas vairākas aptaujas par draudzības kvalitāti, draudzību, tomēr šī koncentrējas tieši uz tām emocionālajām vajadzībām, kuras var nodrošināt draugs un draudzība kopumā (Mendelson & Aboud, 1999).

Draudzība un subjektīvā labklājība

Kā iepriekš minēts, viens no faktoriem, kas ir ļoti nozīmīgs pozitīvai, stabilai subjektīvai labklājībai, ir izveidota cieša saikne ar citiem - draudzība (Baumeister & Leary, 1995; Hazan & Shaver, 1994; Murray, 1938, kā minēts Wrzus, et al., 2012). Starp draudzību un pašnovērtētu laimes sajūtu vērojama augsta, pozitīva korelācija (Campbell, Converse, & Rogers, 1976, kā minēts Lyubomirsky, et al., 2005). Kā vienu no piemēriem iespējams minēt pētījumu, kura (pēc pašu novērtējuma) laimīgākajiem respondentiem bija visciešākie un kvalitātes ziņā visapmierinošākie sociālie kontakti (Diener & Seligman, 2002). Tieši tie cilvēki, kuri sevi vērtē kā laimīgus, visbiežāk ir apmierināti gan ar saviem draugiem, gan kopīgi pavadīto laiku un aktivitātēm (Cooper, Okamura, & Gurka, 1992; Gladow & Ray, 1986, kā minēts Lyubomirsky, et al., 2005). Individīdi, kuriem ir lielāks draugu loks, ir apmierinātāki ar dzīvi, kā arī uzrāda labākus emocionālās labklājības rādītājus (Ferring & Philipp, 1999; Hartup & Stevens, 1997; Pinqart & Sørensen, 2000, kā minēts Wrzus, et al., 2012). Tomēr ne tikai tuvu sociālu saišu skaits ietekmē subjektīvo labklājību – ļoti nozīmīga ir arī draudzības attiecību kvalitāte (Denissen, Penke, Schmitt, & van Aken, 2008; Hartup & Stevens, 1997, kā minēts Wrzus, et al., 2012).

Draudzības un subjektīvās labklājības dzimumatšķirības

Neskatoties uz to, ka dažādu pētījumu rezultāti norāda, ka sievietes negatīvās emocijas izjūt gan spēcīgāk, gan biežāk nekā vīrieši, izteiktas atšķirības subjektīvās labklājības līmeņa rādītājos starp abiem dzimumiem nav atklātas (Diener & Ryan, 2001; Demir & Weitekamp, 2007, Diener et al. 2002). Savukārt draudzības attiecībās zināmas atšķirības starp dzimumiem ir novērojamas – bieži pētījumos tiek norādīts, ka vīriešiem un sievietēm atšķiras gan izpratne par draudzību, gan veids, kādā draudzība tiek veidota un uz kādiem pamatiem tiek balstīta, kā arī tas, kas tiek gaidīts no konkrētās draudzības (Galambos, 2004). Ja sievietes par draudzības pamatu lielākoties uzskata patiešām tuvas, atklātas, intīmas attiecības, kurās viņas var izrādīt un saņemt rūpes, kā arī izrādīt un izjust empātiju, tad vīrieši draudzību vairāk balsta uz biedriskuma izjūtu, sāncensību, kontroli, kā arī konfliktiem (Maccoby, 1990, Galambos, 2004). Vairāku pētījumu rezultāti norāda uz to, ka sievietēm draudzībā nepieciešamība pēc atbalsta izjūtas un vēlmes to sniegt, ir augstā līmenī (Colarossi & Eccles, 2000; Jenkins, Goodness, & Buhrmester, 2002), kā arī uz to, ka draudzības attiecību kvalitāti (draudzības attiecībās ar sava dzimuma pārstāvi) sievietes vērtē ievērojami augstāk kā vīrieši (King & Terrance, 2008, Winstead, Derlega & Rose, 1997, kā minēts Demir & Davidson, 2013).

Pētījumu autori norāda, ka sievietes sava dzimuma ietvaros ne tikai dibina emocionāli tuvākas, intīmākas attiecības salīdzinot ar vīriešiem, bet arī bieži izjūt satraukumu par to, vai

izdosies draudzību saglabāt sev tīkamā intimitātes līmenī – šāda trauksmes sajūta par tuvības un intimitātes izjūtas uzturēšanu draudzībā vīriešiem nav raksturīga (Clark & Ayers, 1993; Clark & Bittle, 1992, kā minēts Johnson, Brady, McNair, Congdon, Niznik, & Anderson, 2007). Tomēr arī vīrieši pētījumu aptaujās nereti norāda, ka vēlas, lai draudzība ir tuva, lai tai ir zināms intimitātes līmenis, bet pētījumu rezultāti liecina, ka sievietēm šajā draudzības aspektā ir gan augstākas ekspektācijas, gan kopumā norādīta augstāka tuvības izjūta ar draugiem (Lempers & Clark-Lempers, 1992, Johnson et al, 2007).

SOCIĀLO TĪKLU LIETOŠANA

Sociālo tīklu lietošana un attiecību veidošana

Kopš 21 gadsimta mijas sociālie tīkli kļuvuši par sociālo zinātņu intereses objektu (Borgatti, Mehra, Brass, & Labianca, 2009; Burt, Kilduff, & Tasselli, 2013, kā minēts Westaby, Pfaff & Redding, 2014). Sociālie tīkli lēnām kļūst par neatņemamu ikdienas sastāvdaļu, tāpēc pēdējos gados arvien pieaug pētījumu skaits par tiem (Westaby, et al. 2014). Vietņu dažādība padarījusi sociālo tīklu "pasauli" pieejamu ikvienam un veicinājusi sociālo mijiedarbību (Grieve, Indian, Witteveen, Tolan, & Marrington, 2014).

Lai gan sociālajiem portāliem nenoliedzami ir savi plusi, piemēram, spēja "savest" kopā līdzīgi domājošus cilvēkus, dažādas iespējas sameklēt interesējošo informāciju vai personu, dalīties ar citiem savās aktivitātēs (Ellison, Steinfield & Lampe, 2007, kā minēts Cohen, et al. 2014), tie var radīt arī negatīvas sajūtas, piemēram, neseni pētījumi liecina, ka bieža sociālo tīklu (piem. Facebook) apmeklēšana var saasināt greizsirdību romantiskās partnerattiecībās (Elphinston & Noller, 2011; Marshall, Bejanyan, Di Castro, & Lee, 2012; Muise et al., 2009; Muscanell et al., 2013; Utz & Beukeboom, 2011, kā minēts Cohen, et al. 2014).

Agrāk pētnieki sliecās domāt, ka pārmērīgas interneta izmantošanas un pazeminātas subjektīvās labklājības starpā noteikti vērojama saistība (Caplan, 2002), tomēr jaunākie pētījumi liecina, ka sociālie portāli var veicināt sociālo atbalstu un saites, kas savukārt atstāj pozitīvu iespaidu uz subjektīvo labklājību (Valkenburg & Peter, 2009). Daži pētījumu rezultāti norāda, ka sociālo tīklu vietnes (piemēram, Facebook) varētu kalpot kā līdzeklis, ar kura palīdzību iespējams uzlabot pašapziņu un apmierinātību ar dzīvi caur komunikāciju un sociālo saišu veidošanu (Ellison, Steinfield, & Lampe, 2008). Sociālās piederības izjūta, kas iegūta izmantojot sociālos tīklus, tiek saistīta ar pozitīvām izmaiņām garīgajā veselībā un subjektīvajā labklājībā (Indian & Grieve, 2014). Par pozitīvu saistību starp subjektīvo labklājību un sociālo tīklu lietošanu varētu liecināt arī sociālās identitātes teorija (social identity theory), kuras pamatā ir uzskats, ka indivīdam ļoti nozīmīga ir piederības sajūta grupai (Grieve et al. 2014) - ja indivīds jūtas piederīgs grupai (sociālajos tīklos cilvēki bieži vien meklē tieši domubiedrus – kādu, ar ko dalīt savu pārlicību un uzskatus), tas ir pozitīvs pamats subjektīvai labklājībai (Kirmayer, Brass, & Tait, 2002).

Mūsdienās miljoniem cilvēku spēj meklēt un sniegt informāciju, meklēt domubiedrus, sazināties un komunicēt ar cilvēkiem, kuri personīgi nav pazīstami, bet kuriem ir līdzīgas intereses, pārlicības, utt. (Hofer & Aubert, 2013; Katona, Zubcsek, & Sarvary, 2011). Tādi saiti kā Facebook dod iespēju ieskatīties ne tikai citu cilvēku personīgajos dzīves brīžos, bet

arī par interesējošās personas dzīvi noskaidrot daudz detaļu (Muisse, Christofides, & Desmarais, 2009). Tieši šāda iespēja ļauj indivīdam saprast, vai ar cilvēku, kura profils tiek pētīts, ir kopīgas intereses, hobiji, iespējams, kopīgi draugi (Grieve, et al. 2014). Internets lēnām sāk tikt uzskatīts par “aizstājēju” draudzības un citu attiecību veidošanai klātienē, jo tas dod iespēju izbēgt no pārlietu lielas kautrības vai sociālās neveiklības, kas bieži piemeklē indivīdus pirms sarunas uzsākšanas ar nepazīstamu personu. Tehnoloģijas un interneta pieejamība lēnām aizstāj tradicionālās iepazīšanās shēmas (Valkenburg & Peter, 2009). Iepriekš vairāki pētījumu autori uzskatījuši, ka internetā iespējams apmainīties ar informāciju, bet spēcīgu sociālo saišu veidošanās nav iespējama (Donn & Sherman 2002), tomēr arvien pieaugošais “interneta draudzību” skaits liek domāt, ka cilvēki tomēr spēj tiešsaitē attiecības gan uzturēt, gan izveidot (McCown, Fischer, Page & Homant 2001; Whitty & Gavin 2001). Jau Parksa (Parks) un Robertsa (Roberts) 1998. gadā veiktā pētījuma rezultāti norādīja, ka 94% dalībnieku, kuri bija piedalījušies tiešsaites spēlē, kas balstīta uz komunikāciju/ saraksti ar citiem spēļu biedriem, pēc spēles beigām bija izveidojuši ārpusspēles attiecības, no kurām lielākā daļa tika definētas kā draudzība. Šie rezultāti liek domāt, ka komunikācija un sadarbība spēles laikā tiešsaitē var cilvēkos radīt vēlmi iepazīt sev līdzīgus indivīdus tuvāk (Parks & Roberts, 1998).

Ar sociālo tīklu palīdzību indivīdi ne tikai spēj iepazīties ar jauniem paziņām un draugiem, bet arī uzturēt jau esošas attiecības ar cilvēkiem, ar kuriem dažādu iemeslu dēļ vairs nav iespējams bieži tikties (Jacobsen & Forste, 2011; Valkenburg & Peter, 2009). Dažādās sociālo tīklu iespējas, piemēram, redzēt otra bildes, lasīt ierakstus, rada sajūtu, ka kontakts aizvien ir labs (Pettijohn et al, 2012).

Sociālie tīklu lietošana un subjektīvā labklājība

Sociālie tīkli strauji maina pasaulē ierasto kārtību, kādā cilvēki savā starpā komunicē (Kross, Verduyn, Demiralp, Park, Lee, Lin, Shablack, Jonides & Ybarra, 2013). Tā kā pēdējos gados sociālo tīklu ietekme uz cilvēkiem ir īpaši nozīmīga tēma, ir veikti dažādi pētījumi, lai noskaidrotu, kāda ir saistība starp, piemēram, Facebook lietošanu (šobrīd – vispopulārākā sociālā vietne pasaulē) un subjektīvo labklājību (Kross, et al, 2013). Par šīs vietnes lietošanas saistību ar sociālo labklājību ir veikti vairāki pētījumi, un rezultāti ir visai pretrunīgi (Kross et al, 2013) – daži pētījumu rezultāti norāda uz pozitīvu saistību (Valenzuela, Park, & Kee, 2009), savukārt citi - uz pilnīgi pretēju rezultātu (Huang, 2010; Chiu, et al., 2013). Vairāki pētnieki uzskata, ka saikne starp sociālo tīklu lietošanu un subjektīvo labklājību nevar būt tik viennozīmīga, jo ir atkarīga no vairākiem citiem faktoriem, piemēram, iespējami depresijas simptomi, vientulība, pašvērtējums, uztvertais atbalsts no interneta vietnes draugiem un

paziņām, kā arī interneta vietnē esošo draugu skaits (Forest & Wood, 2012; Kim, LaRose, & Peng, 2009). Pētnieki nonākuši pie dažādiem argumentiem, kāpēc sociālo tīklu vietņu lietošanai varētu būt pozitīva un statistiski nozīmīga saistība ar subjektīvo labklājību, piemēram – iespēja bez lielas piepūles paplašināt savu paziņu loku/sociālo tīklu (Valkenburg & Peter, 2009), iespēja redzēt draugu skaitu, un, ja skaits šķiet pietiekami ievērojams, tas var celt indivīda pašvērtējumu (kas savukārt pozitīvi var iespaidot subjektīvo labklājību) (Gonzales & Hancock, 2010), kā arī neliela sarakste interneta vietnē rada izjūtu, ka kontakts ar draugu ir atjaunots (vai tiek uzturēts) bez laika tērēšanas komunikācijai klātienē (Valkenburg & Peter, 2009). Komunikācija tiešsaistē var apmierināt vēlmes pēc kontakta ar citiem, kā arī morālā atbalsta (Liu, & Chia-Ping, 2013). Neviennozīmīgie pētījumu rezultāti norāda uz to, ka šī joma nav līdz galam izpētīta – saikne starp subjektīvo labklājību un sociālajiem tīkliem joprojām nav skaidri noteikta (Valkenburg & Peter, 2009).

Sociālo tīklu lietošana un dzimums

Datortehnoloģiju attīstīšanās un interneta lietotāju skaita straujš pieaugums ir mainījis sabiedrības izpratni gan par to, kā veidojas komunikācija, gan par sociālajām lomām (Magnuson & Dundes, 2008). Mūsdienās cilvēki spēj dalīties ar visdažādāko informāciju par sevi- augšupielādēt bildes, rakstīt publiski pieejamas interneta dienasgrāmatas, sniegt informāciju par sevi. Cilvēku vēlme dalīties ar informāciju par savām dzīves gaitām ir ieinteresējusi pētniekus, tādēļ šis fenomens tiek pētīts tuvāk, un viens no aktuālajiem jautājumiem – vai pastāv dzimumatšķirības tajā, kā tiek lietoti sociālie tīkli (Haferkamp, Eilmer, Papadakis, & Kruk, 2010; Magnuson & Dundes, 2008, Thompson & Loughheed, 2012). Dažādu pētījumu rezultāti norāda, ka katrs dzimums patiešām sociālos tīklus izmanto nedaudz citādāk, piemēram, sievietēm ir tendence sociālajos tīklos bieži uzsvērt, ka viņām ir partneris – tas tiek pieminēts gan publicētajos ierakstos, gan bildēs, savukārt vīrieši šo faktu piemin ievērojami retāk, kā arī sievietēm raksturīga ilgāka brīvā laika pavadīšana pārskatot sociālos tīklus (Magnuson & Dundes, 2008). Tā kā sievietes lielākoties labāk spēj izprast sarunu, redzot sejas izteiksmes un dzirdot vokālas detaļas (intonācijas), sociālo tīklu lietošana komunikācijai nereti šķiet mulsinoša - saņemtais teksts nedod iespēju līdz galam izprast tā nianses (Thompson & Loughheed 2012). Citi pētījumu rezultāti norāda uz sieviešu tendenci izmantot sociālos tīklus sevis salīdzināšanai ar citiem (Haferkamp et al, 2012; Magnuson & Dundes, 2008). Sievietes biežāk izsaka komplimentus sociālajos tīklos, kā arī biežāk iesaistās pozitīvā mijiedarbībā ar citiem sociālo tīklu lietotājiem, savukārt dzimumatšķirības tendencei atstāt negatīvus un aizvainojošus komentārus, netika novērotas (Thelwall, Wilkinson, & Uppal, 2010). Sievietes komentāros, ierakstos un interneta dienasgrāmatās jeb blogos biežāk

runā par savu emocionālo stāvokli un emocionālajām izjūtām (Magnuson & Dundes, 2008, Thelwall, Wilkinson, & Uppal, 2010). Pētnieki norāda, ka vīrieši vēlas, lai sociālajos tīklos tiktu uzverti kā spēcīgi, neatkarīgi, ar augstu sociālo statusu (Haferkamp et al, 2012; Taraszow, Aristodemou, Shitta, Laouris, & Arsoy, 2010). Kopumā vairāku pētījumu rezultāti norāda, ka vīrieši internetu izmanto vairāk informācijas iegūšanai, bet mazāk – sociālo tīklu lietošanai, savukārt sievietes vairāk laika pavada tieši izmantojot sociālos tīklus un komunicējot ar citiem sociālo tīklu lietotājiem (Haferkamp et al, 2012, Thelwall, Wilkinson, & Uppal, 2010).

Zinātniskās literatūras analīzes rezultātā var secināt, ka subjektīvā labklājība ir viens no pēdējos gados visvairāk pētītajiem konstruktiem psiholoģijas jomā. Arī komunikācija sociālajos tīklos ir šobrīd ļoti aktuāla tēma, jo dod iespēju cilvēkiem iepazīties, uzturēt vai veidot attiecības visai netipiskā veidā – netiekoties dzīvē. Šāda pieeja maina sabiedrībā pieņemtās normas par iepazīšanos un dažādu attiecību (tai skaitā – draudzības) veidošanu kopumā. Arvien vairāk cilvēku draugus/ domubiedrus/ romantiskos partnerus meklē tieši interneta vietnēs, tomēr pagaidām nav skaidrs, vai sociālajos tīklos veidota draudzība ir indivīdam tikpat emocionāli piepildoša kā ikdienas dzīvē, klātienē dibināta draudzība. Balstoties uz literatūras analīzi, tika izvirzīts maģistra darba mērķis un jautājumi.

Pētījuma mērķis: Noskaidrot, kāda ir Subjektīvās labklājības saistība ar draudzības funkciju novērtējumu un sociālo tīklu lietošanas paradumiem vīriešiem un sievietēm

Pētījuma jautājumi:

- 1) Kā atšķiras draudzības funkcijas ikdienas un sociālo tīklu draudzībās? Vai šajos rādītājos pastāv atšķirības sieviešu un vīriešu grupās?
- 2) Kā ikdienas vai sociālo tīklu draudzības funkcijas prognozē SL rādītājus?
- 3) Kāda ir sociālo tīklu lietošanas paradumu saistība ar subjektīvo labklājību? Vai šajos rādītājos pastāv atšķirības sieviešu un vīriešu grupās?

METODE

Pētījuma dalībnieki

Pētījumā piedalījās 248 respondenti vecumā no 18 līdz 55 gadiem ($M=30,92$, $SD=8,49$), no kuriem 124 bija vīrieši un 124 sievietes. Abu dzimumu respondentu grupas tika pielīdzinātas pēc vecuma. Uz jautājumiem par iegūto izglītību, 1,6% respondentu atbildēja, ka šobrīd viņiem ir nepabeigta vidējā izglītība (no kuriem 0,8% sievietes, 0,8% vīrieši), 9,6% norādīja, ka ieguvuši vidējo izglītību (no kuriem 4,4% sievietes, 5,4% vīrieši), 22,9% atbildēja, ka šobrīd ir nepabeigta augstākā izglītība (no kuriem 8,8% sievietes, 14,1% vīrieši), 60,8% norādīja, ka ieguvuši augstāko izglītību (no kuriem 33,8% sievietes, 27,2% vīrieši), un 4,8% respondentu izvēlējās variantu ‘cits’ (no kuriem 2% sievietes un 2,8% vīrieši), nenorādot, kāda veida izglītību ieguvuši.

Instrumentārijs

1. Subjektīvās laimes skalu (SLS) (*Subjective Happiness Scale*, Lyubomirsky, & Lepper, 1999), kas mēra vispārējo subjektīvo laimes izjūtu. Metodi Latvijā adaptējusi Katrīna Žaltkovska 2014. gadā (Žaltkovska, 2014). Aptauja sastāv no četriem apgalvojumiem. Pirmajos divos apgalvojumos respondentiem jāraksturo sevi kā vairāk priecīgu vai mazāk priecīgu, gan vispārīgi, gan salīdzinot ar vienaudžiem. Trešajā un ceturtajā apgalvojumā respondentiem piedāvā īsu laimīga un nelaimīga cilvēka aprakstu un lūdz novērtēt, cik ļoti tas raksturo pašu respondentu. Apgalvojumu novērtējums piedāvāts Likerta skalā no 1 – 7 (skaitļa skaidrojošā nozīme mainās atkarībā no apgalvojuma).
2. Maģistra darba ietvaros tika adaptēta draudzības funkciju aptauja (*Friendship Functions*, Mendelson & Aboud, 1999). Aptauja tika tulkota ar divpusējo tulkojuma pieeju. Aptauja sastāv no 30 apgalvojumiem par draudzības funkcijām (aptaujai ir 6 apakšskalas: 1) Stimulējoša partnerība, 2) palīdzība, 3) intimitāte, 4) uzticama savienība, 5) iedrošinājums 6) emocionālā drošība). Respondentiem tika lūgts atzīmēt atbildi Likerta skalā no 0 (pilnībā neatbilst) līdz 8 (pilnībā atbilst), piemēram ‘man ir viegli ar savu draugu runāt par intīmām lietām’. Lai noskaidrotu, kā atšķiras draudzības funkciju novērtējums dažādiem draugiem (tiem, ar kuriem respondents tiekas klātienē un tiem, ar kuriem saziņa notiek caur sociālajiem tīkliem), respondentam tiks lūgts aizpildīt draudzības funkciju aptauju par 3 dažāda veida draugiem – (1) par draugu, kurš tiek satikts ikdienas dzīvē (reāls draugs); (2) draugu, kurš iepriekš satikts

klātienē, tomēr dažādu apstākļu dēļ komunikācija tiek uzturēta sociālajos portālos (attālināts draugs); (3) draugu, kurš iepazīts internetā, un arī komunikācija notiek tikai internetā (interneta draugs). Lai noteiktu sociāli demogrāfiskos rādītājus, kā arī faktus attiecībā uz citiem interesējošiem jautājumiem, respondentiem tika lūgts atbildēt uz jautājumiem par sociālo tīklu izmantošanu ikdienā, to nozīmi respondenta ikdienas dzīvē, vecumu; dzimumu; izglītību.

Procedūra

Sākotnēji tika veikta draudzības funkciju anketas tulkošana un adaptācija. Tad visas izvēlētās metodes tiks ievadītas interneta vidē, dati tika ievākt ar elektroniska formāta aptaujas palīdzību, kuras atrašanās vieta globālajā tīmeklī tika izplatīta ar sociālo tīklu palīdzību. Katram respondentam tika lūgts atbildēt uz jautājumiem par sociālo tīklu lietošanas ieradumiem, uz jautājumiem par subjektīvās laimes izjūtu, sociāli demogrāfiskiem datiem, kā arī atbildēt uz jautājumiem par trīs veidu draugiem – 1) draugu, kurš tiek satikti ikdienas dzīvē (reāls draugs), 2) draugu, kurš iepriekš satikts klātienē, tomēr dažādu apstākļu dēļ komunikācija šobrīd tiek uzturēta sociālajos portālos (attālināts draugs), un 3) draugu, kurš iepazīts internetā, un arī komunikācija notiek tikai internetā (interneta draugs). Kopumā pētījumā piedalījās 407 respondenti. Tālākajos pētījuma aprēķinos tika izmantotas 248 respondentu atbildes, pārējās 159 anketas tika atsiņģātas nederīgu/nepilnīgu atbilžu dēļ.

REZULTĀTI

Iesākumā ar Kolmogorova – Smirnova testa palīdzību tika noteikts, ka dati neatbilst normālam sadalījumam (1. pielikums), tādēļ tālākie aprēķini pētījumā tika veikti, izmantojot neparametriskās metodes. Lai atbildētu uz pirmo pētījuma jautājumu: « Vai pastāv atšķirības draudzības funkciju novērtējumā ikdienas un sociālo tīklu draudzībās? Vai šajos rādītājos vērojamas atšķirības sievietes un vīriešu grupā? », tika izmantota neparametriskā metode vairāku atkarīgo grupu atšķirību mērīšanai -Fridmana tests, kā arī Manna – Vitnija U tests, lai noteiktu atšķirības sievietes un vīriešu grupās. Lai atbildētu uz pētījuma otro jautājumu: «Kā ikdienas vai sociālo tīklu draudzības prognozē subjektīvās labklājības rādītājus? » tika izmantots Spīrmena korelācijas koeficients, kā arī tika veikta lineārā regresiju analīze. Lai atbildētu uz trešo pētījuma jautājumu: «Kāda ir sociālo tīklu lietošanas paradumu saistība ar subjektīvo labklājību? Vai šajos rādītājos vērojamas atšķirības sievietes un vīriešu grupā? » tika izmantots Spīrmena korelācijas koeficients, kā arī Manna – Vitneja U tests.

1. tabulā redzami draudzības funkciju novērtējuma (visiem trīs draudzības veidiem) un subjektīvās laimes skalas aprakstošās statistikas rādītāji, kā arī draudzības funkciju aptaujas un subjektīvās laimes skalas aprēķinātie iekšējās saskaņotības rādītāji. Visi iegūtie Kronbaha alfas rādītāji norāda uz augstu skalu ticamību. Iekavās redzamās Kronbaha alfas α vērtības ir oriģinālie, draudzības funkciju novērtējuma anketas izstrādes procesā iegūtie iekšējās saskaņotības rādītāji.

1. tabula.

Draudzības funkciju (trīs draugu veidu – reālu draugu, attālinātu un interneta draugu) novērtējuma skalu un subjektīvās laimes skalas aprakstošās statistikas rādītāji un iekšējās saskaņotības rādītāji

	Kopā (N=248)				Vīrieši (n=124)			Sievietes (n=124)		
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Mdn</i>	α (<i>α oriģ.izl.</i>)	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Mdn</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Mdn</i>
<i>Draudzības funkciju novērtējums reāliem draugiem:</i>										
Stimulējošā partnerība	6,50	1,36	7,00	0,90 (0,91)	6,32	1,47	6,80	6,67	1,23	7,00
Palīdzība	6,05	1,60	6,40	0,91 (0,89)	6,01	1,78	6,70	6,10	1,41	6,20
Intimitāte	6,16	1,66	6,70	0,90 (0,94)	5,99	1,79	6,80	6,34	1,51	6,60
Uzticama savienība	6,54	1,49	7,00	0,92 (0,95)	6,38	1,61	7,00	6,70	1,35	7,10
Iedrošinājums	6,07	1,59	6,60	0,91 (0,91)	5,86	1,77	6,50	6,28	1,35	6,60
Emocionālā drošība	6,18	1,57	6,60	0,91 (0,92)	6,00	1,73	6,70	6,37	1,38	6,60

1.tabula. (turpinājums)

	Kopā (N=248)				Vīrieši (n=124)			Sievietes (n=124)		
	M	SD	Mdn	α (α oriģ.izl.)	M	SD	Mdn	M	SD	Mdn
<i>Draudzības funkciju novērtējums attālinātiem draugiem:</i>										
Stimulējošā partnerība	5,49	1,81	5,80	0,92	5,07	1,87	5,10	5,91	1,64	6,20
Palīdzība	4,34	1,88	4,40	0,90	4,23	1,95	4,50	4,46	1,81	4,40
Intimitāte	4,89	1,91	5,00	0,90	4,61	1,94	5,00	5,17	1,84	5,20
Uzticama savienība	5,62	1,90	5,80	0,94	5,29	1,95	5,50	5,95	1,80	6,40
Iedrošinājums	5,02	1,91	5,20	0,94	4,67	1,90	4,90	5,37	1,87	5,70
Emocionālā drošība	4,85	1,95	5,00	0,93	4,57	2,01	4,90	5,12	1,86	5,20
<i>Draudzības funkciju novērtējums interneta draugiem:</i>										
Stimulējošā partnerība	4,33	1,96	4,20	0,95	4,02	1,62	4,00	4,64	2,22	5,00
Palīdzība	3,28	2,03	3,20	0,94	3,03	1,85	3,00	3,52	2,17	3,30
Intimitāte	3,56	2,02	3,60	0,95	3,43	1,74	3,50	3,69	2,26	3,80
Uzticama savienība	3,85	2,01	3,90	0,95	3,65	1,77	3,80	4,06	2,21	4,20
Iedrošinājums	3,80	1,86	3,80	0,94	3,54	1,62	3,60	4,06	2,04	4,20
Emocionālā drošība	3,67	1,92	3,60	0,94	3,38	1,78	3,40	3,96	2,08	4,00
Subjektīvās laimes izjūta	4,92	1,10	5,00	0,81	4,84	1,04	4,87	5,01	1,15	5,00

p>0,05

2.tabula.

Draudzības funkciju (trīs draugu veidu novērtējuma- reālo draugu, attālināto un interneta draugu), un subjektīvās laimes skalas Spīrmena korelācijas koeficienti

Aptaujas skalas	Subjektīvā laimes izjūta
Reāli draugi:	
Palīdzība	0,24**
Intimitāte	0,25**
Uzticama savienība	0,26**
Iedrošinājums	0,24**
Emocionālā drošība	0,19**
Stimulējošā partnerība	0,21**
Attālināti draugi	
Palīdzība	0,09
Intimitāte	0,09
Uzticama savienība	0,22**
Iedrošinājums	0,17**
Emocionāla drošība	0,05
Stimulējošā partnerība	0,21**
Interneta draugi	
Palīdzība	0,02
Intimitāte	0,03
Uzticama savienība	0,08

Aptaujas skalas	Subjektīvā laimes izjūta
Iedrošinājums	0,04
Emocionāla drošība	0,03
Stimulējošā partnerība	0,08

N=248, $p < 0,05$ *, $p < 0,01$ **

2. tabulā redzams, ka *reālu draugu novērtējumā* pastāv pozitīva, statistiski nozīmīga saistība starp subjektīvo laimes izjūtu un stimulējošās partnerības skalu ($r_s = 0,21$, $p < 0,01$), palīdzības skalu ($r_s = 0,24$, $p < 0,01$), intimitātes skalu ($r_s = 0,25$, $p < 0,01$), uzticamas savienības skalu ($r_s = 0,26$, $p < 0,01$), iedrošinājuma skalu ($r_s = 0,24$, $p < 0,01$) un emocionālās drošības skalu ($r_s = 0,19$, $p < 0,01$). Pozitīva, statistiski nozīmīga saistība pastāv arī starp subjektīvās laimes izjūtu un stimulējošās partnerības skalu ($r_s = 0,21$, $p < 0,01$), uzticamas savienības skalu ($r_s = 0,22$, $p < 0,01$) un iedrošinājuma skalu ($r_s = 0,17$, $p < 0,01$) *attālinātu draugu novērtējumā*, kas nozīmē, ka palielinoties vienam rādītājam, palielinās arī otrs. Tāpat redzams, ka nepastāv statistiski nozīmīgas saistības starp draudzības funkciju novērtējuma skalām interneta draugiem un subjektīvās laimes izjūtu.

Lai atbildētu uz pētījuma jautājumu: «Kā ikdienas vai sociālo tīklu draudzības prognozē subjektīvās labklājības rādītājus?» un noskaidrotu, kuras draudzības funkciju novērtējuma skalas prognozē *subjektīvās laimes izjūtu*, tika veikta lineārā regresijas analīze, izmantojot Spīrmena korelāciju analīzē iegūtos rezultātus. Lineārajā regresijas analīzes modelī tika iekļautas tās draudzības funkciju novērtējuma skalas, kurām bija statistiski nozīmīga korelācija ar *subjektīvās laimes izjūtu* (*reālu draugu novērtējuma* Stimulējošās partnerības, Palīdzības, Intimitātes, Uzticamas savienības, Iedrošinājuma, un Emocionālās drošības skalas, kā arī *attālinātu draugu novērtējuma* Stimulējošās partnerības, Uzticamas savienības un Iedrošinājuma skalas).

3.tabulā redzams lineārās regresijas analīzes pēdējais solis, kas norāda, ka statistiski nozīmīgi laimes sajūtu prognozē tikai reālu draugu novērtējuma intimitātes skala, tā izskaidro 9% no laimes rādītāju variācijas ($F=23,69$, $p < 0,001$, $R^2=0,09$). Pārējās skalas lineārās regresijas soļu metodes procesā tika izslēgtas, kā statistiski nenozīmīgi prognozētāji.

3. tabula

Lineārā regresiju analīze atkarīgam mainīgajam “Subjektīvā laimes izjūta”

AM – subjektīvā laimes izjūta	B	SE B	β
1.solis			
Reālu draugu novērtējums Intimitāte	0,19	0,04	0,29***

*** $p \leq 0,001$

Lai atbildētu uz pētījuma jautājumu: « Vai pastāv atšķirības draudzības funkciju novērtējumā ikdienas un sociālo tīklu draudzībās? » tika izmantots Frīdmana tests. Ar Frīdmana testa palīdzību tika salīdzināts draudzības funkciju novērtējums starp reāliem draugiem, attālinātiem draugiem un interneta draugiem.

Kā redzams 4. tabulā, pastāv statistiski nozīmīgas atšķirības draudzības funkciju novērtējumā reāliem draugiem, attālinātiem draugiem un interneta draugiem sievietes grupā. Statistiski nozīmīgas atšķirības pastāv stimulējošās partnerības skalā ($\chi^2 = 64,81, p < 0,05$), palīdzības skalā ($\chi^2 = 81,42, p < 0,05$), intimitātes skalā ($\chi^2 = 87,36, p < 0,05$), uzticamas savienības skalā ($\chi^2 = 80,20, p < 0,05$), iedrošinājuma skalā ($\chi^2 = 81,36, p < 0,05$), un emocionālās drošības skalā ($\chi^2 = 86,11, p < 0,05$). Statistiski nozīmīgas atšķirības vērojamas visu trīs draugu veidu draudzības funkciju novērtējumā – visās skalās visaugstākie rezultāti ir *reāliem draugiem*, zemāki rezultāti – *attālinātiem draugiem*, un viszemāk draudzības funkcijas novērtētas *interneta draugiem*.

4.tabula.

Frīdmana tests atšķirību noteikšanai starp dažādiem draugu veidiem (reāli draugi, attālināti draugi un interneta draugi) sievietes grupā

	Reāli draugi		Attālināti draugi		Interneta draugi		χ^2
	<i>M rangs</i>	<i>Mdn</i>	<i>M rangs</i>	<i>Mdn</i>	<i>M rangs</i>	<i>Mdn</i>	
Stimulējošā partnerība	2,49	7,00	2,01	6,20	1,50	5,00	64,81*
Palīdzība	2,63	6,20	1,84	4,40	1,53	3,30	81,42*
Intimitāte	2,57	6,60	2,02	5,20	1,41	3,80	87,36*
Uzticama savienība	2,50	7,10	2,09	6,40	1,41	4,20	80,20*
Iedrošinājums	2,50	6,60	2,10	5,70	1,40	4,20	81,36*
Emocionālā drošība	2,60	6,60	1,95	5,20	1,46	4,00	86,11*

n=124, *p< 0,05

Kā redzams 5. tabulā, pastāv statistiski nozīmīgas atšķirības draudzības funkciju novērtējumā reāliem draugiem, attālinātiem draugiem un interneta draugiem vīriešu grupā. Statistiski nozīmīgas atšķirības pastāv stimulējošās partnerības skalā ($\chi^2 = 123,99, p < 0,05$), palīdzības skalā ($\chi^2 = 126,78, p < 0,05$), intimitātes skalā ($\chi^2 = 102,39, p < 0,05$), uzticamas savienības skalā ($\chi^2 = 123,16, p < 0,05$), iedrošinājuma skalā ($\chi^2 = 94,01, p < 0,05$), un emocionālās drošības skalā ($\chi^2 = 110,42, p < 0,05$). Statistiski nozīmīgas atšķirības vērojamas visu trīs draugu veidu (reāli draugi, attālināti draugi, interneta draugi) draudzības funkciju

novērtējumā – visās skalās visaugstākie rezultāti ir reāliem draugiem, zemāki rezultāti – attālinātiem draugiem, un viszemāk draudzības funkcijas novērtētas interneta draugiem.

5.tabula

Frīdmana tests atšķirību noteikšanai starp dažādiem draugu veidiem (reāli draugi, attālināti draugi un interneta draugi) vīriešu grupā

	Reāli draugi		Attālināti draugi		Interneta draugi		χ^2
	<i>M rangs</i>	<i>Mdn</i>	<i>M rangs</i>	<i>Mdn</i>	<i>M rangs</i>	<i>Mdn</i>	
Stimulējošā partnerība	2,73	6,80	1,91	5,10	1,36	4,00	123,99*
Palīdzība	2,76	6,70	1,85	4,50	1,39	3,00	126,78*
Intimitāte	2,66	6,80	1,93	5,00	1,42	3,50	102,39*
Uzticama savienība	2,69	7,00	1,98	5,50	1,33	3,80	123,16*
Iedrošinājums	2,61	6,50	1,97	4,90	1,42	3,60	94,01*
Emocionāla drošība	2,69	6,70	1,91	4,90	1,40	3,40	110,42*

n=124, *p<0,05

Lai noskaidrotu, vai draudzības funkciju novērtējumā reāliem draugiem, attālinātiem draugiem un interneta draugiem, pastāv atšķirības sievietes un vīriešu grupā, tika izmantots Manna - Vitneja U kritērijs.

Kā redzams 6. tabulā, draudzības funkciju novērtējumā reāliem draugiem, sievietes un vīriešu grupā nepastāv statistiski nozīmīgas atšķirības.

6.tabula

Manna – Vitneja U tests draudzības funkciju novērtējuma reāliem draugiem atšķirību noteikšanai sievietes un vīriešu grupā

Reālu draugu novērtējums	Vīrieši	Sievietes	<i>U</i>
	<i>M rangs</i> (n=124)	<i>M rangs</i> (n=124)	
Stimulējošā partnerība	117,40	131,60	6807,00
Palīdzība	127,07	121,93	7369,00
Intimitāte	119,31	129,69	7044,00
Uzticama savienība	118,58	130,42	6954,50
Iedrošinājums	118,15	130,85	6901,00
Emocionāla drošība	119,48	129,52	7066,00

N=248, *p<0,05

Kā redzams 7. tabulā, draudzības funkciju novērtējumā attālinātiem draugiem,

sieviešu un vīriešu grupā pastāv statistiski nozīmīgas atšķirības stimulējošās partnerības skalā ($U=5604,00$, $p<0,05$), intimitātes skalā ($U=6528,00$, $p<0,05$), uzticamas savienības skalā ($U=6155,50$, $p<0,05$), iedrošinājuma skalā ($U=5980,00$, $p<0,05$), un emocionālās drošības skalā ($U=6597,00$, $p<0,05$) – šīs skalas sievietes novērtējušas augstāk, kā vīrieši.

7.tabula.

Manna – Vitneja U tests draudzības funkciju novērtējuma attālinātiem draugiem atšķirību noteikšanai sieviešu un vīriešu grupā

Attālinātu draugu novērtējums	Vīrieši (n=124)	Sievietes (n=124)	U
	M rangs	M rangs	
Stimulējošā partnerība	107,69	141,31	5604,00*
Palīdzība	121,96	127,04	7373,50
Intimitāte	115,15	133,85	6528,00*
Uzticama savienība	112,14	136,86	6155,50*
Iedrošinājums	110,73	138,27	5980,00*
Emocionāla drošība	115,70	133,30	6597,00*

N=248, * $p<0,05$

Kā redzams 8. tabulā, draudzības funkciju novērtējumā interneta draugiem, sieviešu un vīriešu grupā pastāv statistiski nozīmīgas atšķirības stimulējošās partnerības skalā ($U=6104,00$, $p<0,05$), sievietes to interneta draugiem novērtē augstāk nekā vīrieši.

8.tabula.

Manna – Vitneja U tests draudzības funkciju novērtējuma interneta draugiem atšķirību noteikšanai sieviešu un vīriešu grupā

Interneta draugu novērtējums	Vīrieši (n=124)	Sievietes (n=124)	U
	M rangs	M rangs	
Stimulējošā partnerība	111,73	137,27	6104,00*
Palīdzība	117,00	132,00	6758,50
Intimitāte	120,83	128,17	7233,50
Uzticama savienība	117,04	131,96	6762,50
Iedrošinājums	114,36	134,64	6430,50
Emocionāla drošība	114,10	134,90	6398,50

N=248, * $p<0,05$

Pastāv pozitīva, statistiski nozīmīga saistība starp to, cik daudz laika respondenti velta sociālo portālu apmeklēšanai un to, cik nozīmīga viņiem ir sociālo portālu apmeklēšana ($r_s = 0,44, p < 0,01$), kas nozīmē, ka palielinoties vienam rādītājam, palielinās arī otrs. Negatīva statistiski nozīmīga korelācija vērojama starp to, cik daudz laika respondenti velta sociālo portālu apmeklēšanai un subjektīvo laimes izjūtu ($r_s = -0,14, p < 0,05$), kas nozīmē, ka vienam rādītājam palielinoties, otrs samazinās.

9.tabula.

Manna – Vitneja U-tests sociālo portālu lietošanas ieradumu atšķirību noteikšanai sieviešu un vīriešu grupā

	Vīrieši (n=124)	Sievietes (n=124)	
	<i>M rangs</i>	<i>M rangs</i>	<i>U</i>
Cik bieži apmeklē sociālos portālus	116,22	132,78	6661,50*
Cik nozīmīga ir sociālo portālu apmeklēšana	118,60	130,40	6957,00
Cik daudz laika velta sociālo portālu apmeklēšanai	110,69	138,31	5975,00*

N=248, * $p < 0,05$

9. tabulā redzams, ka statistiski nozīmīgas atšķirības sieviešu un vīriešu grupās vērojamas tajā, cik bieži tiek apmeklēti sociālie tīkli ($U=6661,50, p < 0,05$), kā arī to, cik daudz laika tiek veltīts sociālo portālu pārlūkošanai ($U=5975,00, p < 0,05$). Sievietes sociālos portālus apmeklē biežāk, kā arī sociālo portālu apmeklēšanai velta vairāk laika, nekā vīrieši.

DISKUSIJA

Kopumā pētījuma mērķis ir sasniegts un iegūtas atbildes uz visiem trīs pētījumā izvirzītajiem jautājumiem. Pētījuma rezultāti norāda uz statistiski nozīmīgām atšķirībām draudzības funkciju novērtējumā starp visiem trim draudzības veidiem, visās draudzības funkciju novērtējuma skalās. Visās draudzības funkciju novērtējuma skalās viszemākie rezultāti ir draugiem, ar kuriem respondents iepazīties un kontaktus uztur tikai internetā. Visaugstākie rezultāti visās draudzības funkciju novērtējuma skalās ir draugiem, ar kuriem respondenti uztur draudzības attiecības un tiekas ikdienā. Pētījumā iegūtie rezultāti saskan ar citos pētījumos gūtajām atziņām – nozīmīga ir draudzības attiecību kvalitāte (Denissen, Penke, Schmitt, & van Aken, 2008), tomēr, lai attiecības būtu spēcīgas un kontakts draugu vidū kvalitatīvs, un, lai draudzības funkcijas apmierinātu indivīda emocionālās vajadzības, nepieciešama drauga klātbūtnes sajūta – jābūt iespējai šo cilvēku satikt (tomēr draudzība indivīdam ir būtiska arī gadījumos, kad fiziska drauga klātbūtne nav iespējama) (Rubin, 1985). Zinātniskajā literatūrā minēts, ka draudzība no vienkāršas pazīšanās atšķiras ar attiecību intensitāti un abpusējām saistībām (Abrahams, 1999, Carrier, 1999) – maģistra darba ietvaros veiktā pētījuma rezultāti norāda, ka draudzība, kas veidojusies un tiek uzturēta internetā, tiek novērtēta ievērojami zemāk kā draudzība, kas tiek uzturēta tiekoties ikdienā, tādēļ iespējams, ka, neskatoties uz to, ka internetā attiecības veidot nereti šķiet vieglāk, interneta vidē dibinātā draudzība nespēj nodrošināt nepieciešamo saistību un attiecību intensitāti. Pētījumā iegūtie rezultāti norāda, ka nepastāv statistiski nozīmīgas atšķirības vīriešu un sieviešu grupā, novērtējot draudzības funkcijas draugiem, ar kuriem respondenti tiekas ikdienā, tomēr statistiski nozīmīgas atšķirības sieviešu un vīriešu grupā pastāv draudzības funkciju novērtējumā draugiem, ar kuriem respondenti tikušies, tomēr, dažādu iemeslu dēļ, šobrīd draudzība tiek uzturēta sociālajos tīklos (attālināti draugi) – stimulējošās partnerības skalu, intimitātes skalu, uzticamas savienības skalu, iedrošinājuma skalu un emocionālās drošības skalu sievietes novērtējušas augstāk, kā vīrieši. Statistiski nozīmīgas atšķirības draudzības funkciju novērtējumā sieviešu un vīriešu grupā pastāv arī novērtējot draugus, kuri iepazīti un ar kuriem kontakts tiek uzturēts tikai sociālajos tīklos – stimulējošās partnerības iedrošinājuma un emocionālās drošības skalas sievietes novērtējušas augstāk, kā vīrieši. Šos pētījumā iegūtos rezultātus varētu skaidrot ar to, ka vīriešiem un sievietēm atšķiras gan izpratne par draudzību, gan veids, kādā draudzība tiek veidota un uz kādiem pamatiem tā tiek balstīta, kā arī tas, kas tiek gaidīts no konkrētās draudzības (Galambos, 2004). Nereti draudzības attiecību kvalitāti sievietes novērtē augstāk kā vīrieši (King & Terrance, 2008, Winstead, Derlega & Rose, 1997, kā minēts Demir & Davidson, 2013). Maģistra darba

ietvaros veiktā pētījuma rezultāti norāda, ka pastāv statistiski nozīmīga, pozitīva saistība starp visām draudzības funkciju novērtējuma skalām (stimulējošā partnerības skala, palīdzības skala, intimitātes skala, uzticamas savienības skala, iedrošinājuma skalu, emocionālās drošības skala) reālu draugu novērtējumā un laimi, kā arī starp laimi un stimulējošās partnerības skalu, iedrošinājuma skalu un emocionālās drošības skalu attālinātu draugu novērtējumā. Iegūtie rezultāti atbilst citos pētījumos paustajai idejai, ka viens no faktoriem, kas būtiski ietekmē subjektīvās labklājības stabilitāti un līmeni, ir saikne ar citiem, jeb draudzība (Baumeister & Leary, 1995; Hazan & Shaver, 1994; Murray, 1938, kā minēts Wrzus, et al., 2012). Arī citos pētījumos atklāts, ka starp draudzību un pašnovērtētu laimes sajūtu vērojama augsta, pozitīva korelācija (Campbell, Converse, & Rogers, 1976, kā minēts Lyubomirsky, et al., 2005). Kā iepriekš tika minēts, pētījuma rezultātos neparādījās statistiski nozīmīga korelācija starp interneta draugu novērtējumu un laimi, kas varētu norādīt uz to, ka internetā veidota un uzturēta draudzība nav tik intensīva un kvalitatīva, savukārt subjektīvās labklājības līmenim nozīmīga ir tieši draudzības attiecību kvalitāte, ne esošo draudzību skaits (Denissen, Penke, Schmitt, & van Aken, 2008; Hartup & Stevens, 1997, kā minēts Wrzus, et al., 2012). Tāpat pētījuma rezultāti norādīja uz negatīvu, statistiski nozīmīgu saistību starp laimi un to, cik daudz laika respondenti velta sociālo portālu apmeklēšanai, tātad, jo vairāk laika respondents pavada sociālo portālu apmeklēšanai, jo zemāks subjektīvās laimes rādītājs (zemāka laimes izjūta). Zinātniskajā literatūrā jautājums par interneta izmantošanu un laimi ir pētīts, tomēr rezultāti bieži vien ir neviennozīmīgi – daži pētījumi uzsver sociālo tīklu lietošanas pozitīvās puses, piemēram – ar sociālo tīklu palīdzību indivīdi ne tikai spēj iepazīties ar jauniem paziņām un draugiem, kas varētu paaugstināt subjektīvo labklājību (Jacobsen & Forste, 2011; Valkenburg & Peter, 2009), tomēr citi autori šim jautājumam pieiet no pretējās puses un uzskata - pārmērīgas interneta un sociālo portālu izmantošanas un pazeminātas subjektīvās labklājības starpā noteikti vērojama saistība (Caplan, 2002). Veiktā pētījuma rezultāti norāda uz statistiski nozīmīgām atšķirībām sociālo portālu lietošanas paradumos sievietes un vīriešu grupā. Statistiski nozīmīgas atšķirības sievietes un vīriešu grupās vērojamas tajā, cik bieži tiek apmeklēti sociālie tīkli, kādiem mērķim tiek izmantoti sociālie tīkli, kā arī to, cik daudz laika tiek veltīts sociālo portālu pārlūkošanai. Sievietes grupā augstāki rezultāti bija jautājumos “Cik bieži apmeklē sociālos portālus” un “Cik daudz laika velta sociālo portālu apmeklēšanai”, kas sasaucas ar citos pētījumos atklātajām saistībām par dzimumatšķirībām interneta un sociālo portālu lietošanas paradumos – sievietes nereti sociālos tīklus izmanto aktīvāk un tajos pavada vairāk laika, nekā vīrieši (Magnuson & Dundes, 2008). Pastāv atšķirības arī mērķos, ar kādiem sievietes un vīrieši izmanto sociālos portālus - sievietes vairāk laika pavada komunicējot ar citiem sociālo tīklu lietotājiem,

savukārt vīrieši – interesējošas informācijas atrašanai (Haferkamp et al, 2012, Thelwall, Wilkinson, & Uppal, 2010).

Pie pētījuma ierobežojumiem var minēt salīdzinoši nelielo respondentu skaitu, kas neļauj izdarīt secinājumus par populāciju kopumā. Tāpat pie pētījuma ierobežojumiem jāmin fakts, ka katram respondentam vajadzēja aizpildīt relatīvi lielu jautājumu skaitu – gan demogrāfiskie dati, gan jautājumi par sociālo tīklu izmantošanas ieradumiem, gan draudzības funkciju aptaujas trīs dažādiem draugiem (kopumā ap 100 jautājumiem), kas apgrūtināja nepieciešamā respondentu skaita savākšanu, kā arī varēja respondentus nogurdināt, radot viņos vēlmi anketu atstāt nepabeigtu. Pie ierobežojumiem jāmin arī specifiskās prasības anketas aizpildīšanā – katram respondentam vajadzēja aizpildīt draudzības funkciju aptauju par draugu, kurš tiek satikts ikdienas dzīvē (reāls draugs), 2) draugu, kuru iepriekš respondents ir satīcis, klātienē, tomēr dažādu apstākļu dēļ (piemēram, drauga pārcelšanās) komunikācija tiek uzturēta sociālajos portālos (attālināts draugs), kā arī draugu, kurš iepazīts internetā, un arī komunikācija notiek tikai internetā (interneta draugs).

Maģistra darba pētījuma tēmu būtu iespējams pētīt arī nākotnē, jo, kā jau iepriekš tika minēts, Latvijā pētījumu skaits par draudzību ir salīdzinoši neliels. Tāpat neliels ir arī pētījumu skaits par komunikāciju internetā, lai gan cilvēki sociālos tīklus lieto arvien intensīvāk, arvien vairāk sliecas uz draudzību veidošanu internetā. Šāda veida komunikācija nereti ir vieglāka, tomēr, saskaņā ar pētījuma rezultātiem, sociālajos tīklos veidota un uzturēta draudzība ir mazāk kvalitatīva. Subjektīvās labklājības līmeni nozīmīgi var paaugstināt indivīdam nozīmīga, intensīva, kvalitatīva draudzība, tomēr internetā veidotās draudzības šīs prasības nodrošināt nespēj. Pētījumi sociālo tīklu lietošanas un draudzības jomā ir salīdzinoši neseni, tādēļ palielinot to skaitu, varētu palīdzēt izprast, kas tieši ir nepieciešams indivīdam, lai viņš varētu būt apmierināts ar savu draudzību, kā arī palīdzētu uzzināt, vai šīs nepieciešamības var piepildīt tikai draugi, kas satiekami ikdienā, vai fiziska klātbūtne emocionālo vajadzību piepildīšanai nav nepieciešama.

Pētījumā iegūtos rezultātus var izmantot tālākos pētījumos par draudzības, sociālo tīklu lietošanas un subjektīvās labklājības saistību. Tāpat pētījumā iegūtos rezultātus varētu izmantot informatīviem nolūkiem – cilvēki arvien biežāk izvēlas draudzību dibināt internetā (iespējams, domājot, ka tā prasīs mazāk laika un uzmanības), tomēr cenšoties uzlabot savu draudzību kvalitāti, indivīda būtiski varētu palielināt savu subjektīvās labklājības līmeni.

SECINĀJUMI

Maģistra darba mērķis - noskaidrot, kāda ir Subjektīvās labklājības saistība ar draudzības funkciju novērtējumu un sociālo tīklu lietošanas paradumiem vīriešiem un sievietēm – ir sasniegts. Jāpiebilst, ka darbā apskatītās tēmas, kā draudzība, sociālo tīklu lietošana un subjektīvā labklājība, ir plaši pētītas, tomēr pētījumu skaits, kas apskatītu šo tēmu saistību, ir neliels, tādēļ ieteicams nākotnē turpināt pētījumus šajās jomās.

No maģistra darba ietvaros veiktā pētījuma rezultātiem var secināt, ka pastāv statistiski nozīmīgas atšķirības respondentu novērtētajās draudzības funkcijās trīs dažādu veidu draugiem (1)draugiem, kuri tiek satikti ikdienas dzīvē (reāli draugi), 2) draugiem, kuri iepriekš satikti klātienē, tomēr dažādu apstākļu dēļ (piemēram, drauga pārceļšanās) komunikācija tiek uzturēta sociālajos portālos (attālināti draugi), 3)draugiem, kuri iepazīti internetā, un arī komunikācija notiek tikai internetā (interneta draugi)), kā arī to, ka visaugstāk draudzības funkcijas tiek novērtētas reāliem draugiem, tad attāliem draugiem un viszemākie rezultāti draudzības funkciju novērtējumā ir interneta draugiem. Vairākās attālinātu draugu un interneta draugu draudzības funkciju novērtējuma skalās pastāv statistiski nozīmīgas atšķirības sieviešu un vīriešu grupās. Tāpat pētījumā tika secināts, ka pastāv pozitīva, statistiski nozīmīga saistība starp visām draudzības funkciju novērtējuma skalām reāliem draugiem un subjektīvo laimes izjūtu, kā arī vairākām attālinātu draugu draudzības funkciju novērtējuma skalām un subjektīvo laimes izjūtu. Regresijas analīzes modelis uzrādīja, ka vislabāk subjektīvo laimes izjūtu izskaidro draudzības funkciju novērtējuma reāliem draugiem skala ‘‘intimitāte’’, tā izskaidro 9% no laimes rādītāju variācijas. Statistiski nozīmīga pozitīva saistība vērojama starp atbildēm par sociālo tīklu lietošanas nozīmību un sociālo tīklu lietošanas biežumu, savukārt statistiski nozīmīga, negatīva korelācija vērojama starp to, cik daudz laika cilvēki velta sociālajiem tīkliem un subjektīvo laimes izjūtu, kas nozīmē, ka jo vairāk laika respondents pavada sociālajos tīklos, jo zemāki ir viņa rezultāti subjektīvās laimes skalā. Pastāv vairākas statistiski nozīmīgas atšķirības sieviešu un vīriešu grupās sociālo tīklu lietošanas paradumos – sieviešu rezultāti bija augstāki jautājumos ‘‘ Cik bieži apmeklē sociālos portālus’’ un ‘‘Cik daudz laika velta sociālo portālu apmeklēšanai’’. Kopumā pētījumā iegūtie rezultāti apstiprina iepriekšējos pētījumos gūtās atziņas.

Pētījumā iegūtie rezultāti ļauj labāk izprast to, ka pastāv būtiskas atšķirības starp veidiem, kā indivīdi veido draudzības un tās uztur. Šī tēma mūsdienās ir īpaši aktuāla, jo arvien biežāk komunikācija notiek neklātienē, ar sociālo tīklu palīdzību. Neskatoties uz to, ka daudzos pētījumos draudzība, kas dibināta un uzturēta sociālajos tīklos tiek uzskatīta par pozitīvu, jo paplašina indivīda draugu tīklu, ļaujot izvairīties no iepazīšanās diskomforta klātienē

(piemēram, kautrības, nespējas atklāties, uzticēties), sociālajos tīklos veidota un uzturēta draudzība nespēj paaugstināt subjektīvās labklājības līmeni tik būtiski, ka draudzība, kas tiek dibināta un uzturēta ikdienā tiekoties. Sociālajos tīklos veidota un uzturēta draudzība, saskaņā ar pētījumā iegūtajiem rezultātiem, ir mazāk kvalitatīva, jo ievērojami mazāk spēj apmierināt draudzības funkciju izpildi.

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN AVOTU SARAKSTS

- Abrahams, R. (1999). Friends and networks as survival strategies in North-East Europe. In S. Bell & S. Coleman (Eds.), *The anthropology of friendship* (pp. 155–168). Oxford, England: Berg.
- Adams, R. G., Blieszner, R., & De Vries, B. (2000). Definitions of friendship in the third age: Age, gender, and study location effects. *Journal of Aging Studies, 14*, 117–133.
- Alexandrova A. (2005) Subjective well-being and Kahneman's objective happiness *Journal of Happiness Studies 6*, 301–324.
- Baumeister, R. F., & Leary, M. A. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin, 117*, 497–529.
- Boman, J.H., Krohn, M.D., Gibson, C.L. & Stogner, J.M. (2012). Investigating Friendship Quality: An Exploration of Self-Control and Social Control Theories' Friendship Hypotheses. *The Journal of Youth Adolescence 33*, 837–851.
- Borgatti, S.P., Mehra, A., Brass, D. and Labianca, G. (2009). Network analysis in the social sciences. *Science*. (Vol. 323., pp. 892 – 895).
- Burt, R. S., Kilduff, M., and Tasselli S. (2013). Social network analysis: foundations and frontiers on advantage. *The Annual Review of Psychology, 64*, 527–547.
- Campbell, A., Converse, P. E., & Rogers. W. L. (1976). *The quality of American life*. New York: Russell Sage Foundation.
- Caplan, S. (2002). Problematic internet use and psychosocial well-being: Development of a theory-based cognitive behavioral measurement instrument. *Computers in Human Behavior, 18*, 553–575.
- Chiu, C.M., Cheng, H.L., Huang, H.Y. & Chen, C.F. (2013). Exploring individuals' subjective well-being and loyalty towards social network sites from the perspective of network externalities: The Facebook case. *International Journal of Information Management 33*, 539– 552.
- Christofides, E., Muise, A., & Desmarais, S. (2009). Information disclosure and control on Facebook: Are they two sides of the same coin or two different processes? *CyberPsychology & Behavior, 12(3)*, 341-345.
- Colvin, C. R., Vogt, D., & Ickes, W. (1997). Why do friends understand each other better than strangers do? In W. J. Ickes (Ed.), *Empathic accuracy* (pp. 169–193). New York: Guilford Press.
- Cohen, E.L., Bowman, N.D. & Borchert, K. (2014). Private flirts, public friends: Understanding romantic jealousy responses to an ambiguous social network site

- message as a function of message access exclusivity. *Computers in Human Behavior* 35, 535–541.
- Carrier, J. G. (1999). People who can be friends: Selves and social relationships. In S. Bell & S. Coleman (Eds.), *The anthropology of friendship* (pp. 21–38). Oxford, England: Berg.
- Cooper, H., Okamura, L., & Gurka, V. (1992). Social activity and subjective well-being. *Personality and Individual Differences*, 13, 573–583.
- Cutrona, C. E., & Russell, D. (1987). The provisions of social relationships and adaptation to stress. In W. H. Jones & D. Perlman (Eds.), *Advances in personal relationships* (Vol. 1, pp. 37–67). Greenwich, CT: AI Press.
- Davis, K. E., & Todd, M. J. (1985). Assessing friendships: Prototypes, paradigm cases, and relationship description. In S. Duck & D. Perlman (Eds.), *Understanding personal relationships: Sage series in personal relationships* (Vol. 1, pp. 17–37). Beverly Hills, CA: Sage.
- Demir, M. & Davidson, I. (2013) Toward a Better Understanding of the Relationship Between Friendship and Happiness: Perceived Responses to Capitalization Attempts, Feelings of Mattering, and Satisfaction of Basic Psychological Needs in Same- Sex Best Friendships as Predictors of Happiness. *Journal of happiness studies* 14, 525-550.
- Demir, M., & Weitekamp, L.A. (2007). I am so happy cause today I found my friend: Friendship and personality as predictors of happiness. *Journal of Happiness Studies*, 85(2), 181-211.
- Denissen, J. J. A., Penke, L., Schmitt, D. P., & van Aken, M. A. G. (2008). Self-esteem reactions to social interactions: Evidence for sociometer mechanisms across days, people, and nations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 95, 181-196.
- Diener, E. (2012). New findings and future directions for subjective well-being research. *American Psychologist*, 67, 590-597.
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95, 542-575.
- Diener, E. (2000). Subjective well-being: The science of happiness, and a proposal for national index. *American Psychologist*, 55, 34-43.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71–75.
- Diener E., Eunkook M. S., Lucas R. E., & Smith H. (1999) Subjective Well-Being: Three Decades of Progress. *Psychological Bulletin*, 125, 276-302.
- Diener, E., Lucas, R.E., & Schimmack, U. (2008). National Accounts of Well-Being. Oxford, UK: Oxford University Press.

- Diener E., & Ryan, K. (2009). Subjective well-being: a general overview. *South African Journal of Psychology*, *39*, 391-406.
- Diener, E., Sapyta, J. J., & Suh, E. (1998). Subjective well-being is essential to well-being. *Psychological Inquiry*, *9*, 33-37.
- Diener, E., & Seligman, M. E. P. (2002). Very happy people. *Psychological Science*, *13*, 81–84.
- Doherty, N. A., & Feeney, J. A. (2004). The composition of attachment networks throughout the adult years. *Personal Relationships*, *11*, 469–488.
- Eid, M., & Larsen, R.J. (2008). The science of subjective well-being. *New York, NY: Guilford press*.
- Ellison, N., Steinfield, C., & Lampe, C. (2008). Social capital, self-esteem, and the use of online social networking sites: A longitudinal analysis. *Journal of Applied Developmental Psychology*, *29*, 434–445.
- Elphinston, R. A., & Noller, P. (2011). Time to face it! Facebook intrusion and the implications for romantic jealousy and relationship satisfaction. *CyberPsychology, Behavior, and Social Networking*, *14*, 631–635.
- Fehr, B. (1996). *Friendship processes*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Feist, G. J., Bodner, T. E., Jacobs, J. F., & Miles, M. (1995). Integrating top-down and bottom-up structural models of subjective well-being: A longitudinal investigation. *Journal of Personality and Social Psychology*, *68*, 138–150.
- Ferring, D., & Filipp, S.-H. (1999). Soziale Netze im Alter: Selektivität in der Netzwerkgestaltung, wahrgenommene Qualität der Sozialbeziehungen und Affekt [Social networks in old age: Selectivity in network maintenance, perceived quality of social relationships, and affect]. *Zeitschrift für Entwicklungspsychologie und Pädagogische Psychologie*, *31*, 127–137.
- Furman, W., & Buhrmester, D. (1985). Children's perceptions of the personal relationships in their social networks. *Developmental Psychology*, *21*, 1016-1024.
- Galambos, N. (2004). What Satisfies Students?: Mining Student-Opinion Data with Regression and Decision Tree Analysis. *Research in Higher Education*, *45*(3), 251- 269.
- Garcia D, Erlandsson A. 2011. The relationship between personality and subjective well-being: different association patterns when measuring the affective component in frequency and intensity. *Journal of Happiness Studies*, *12*, 1023–1034.
- Gladow, N. W., & Ray, M. P. (1986). The impact of informal support systems on the well-being of low income single parents. *Family Relations: Journal of Applied Family and Child Studies*, *35*, 113–123.

- Grieve, R., Indian, M., Witteveen, K., Tolan, G. A., & Marrington, J. (2013). Face-to face or Facebook: Can social connectedness be derived online? *Computers in Human Behaviour*, 29, 604–609.
- Haferkamp, N., Eimler, S. C., Papadakis, A., & Kruck, J. (2012). Men are from Mars, women are from Venus? Examining gender differences in self-presentation on social networking sites. *Cyberpsychology, Behavior & Social Networking*, 15(2), 91-98.
- Hartup, W. W., & Stevens, N. (1997). Friendships and adaptation in the life course. *Psychological Bulletin*, 121, 355–370.
- Hays, R. B. (1988). Friendship. In S. Duck (Ed.), *Handbook of personal relationships: Theory, research and interventions* (pp. 391–408). New York: Wiley.
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 5, 1–22.
- Heller, D., Watson, D., & Ilies, R. (2004). The role of person versus situation in life satisfaction: A critical examination. *Psychological Bulletin*, 130, 574–600.
- Hervás, G and Vázquez, C. (2013). Construction and validation of a measure of integrative well-being in seven languages: The Pemberton Happiness Index. *Health & Quality of Life Outcomes*, 11,66.
- Hirschi, T. (1969). *Causes of delinquency*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Hoffer, M. and Aubert, V. (2013). “Perceived bridging and bonding social capital on twitter: differentiating between followers and followees.” *Computers in human behavior*, 29, 2134 – 2142.
- Howell R.T. & Howell C.J.(2008). The Relation of Economic Status to Subjective Well Being in Developing Countries: A Meta-Analysis. *Psychological Bulletin*,134, 536–560.
- Indian, M. & Grieve, R. (2014). When Facebook is easier than face-to-face: Social support derived from Facebook in socially anxious individuals. *Personality and Individual Differences* 59, 102–106.
- Kahneman, D. (1999). Objective happiness. In D. Kahneman, E. Diener, & N. Schwarz (Eds.), *Well-being: The foundations of hedonic psychology* (pp. 3–25). New York: Russell Sage Foundation.
- Katona, Z., Zubseck, P. and Sarvary, M. (2011). “Network effects and personal influences: the diffusion of an online social network”. *Journal of Marketing Research* 48 (3), 425-443.
- Kim-Prieto, C., Diener, E., Tamir, M., Scollon, C. N., & Diener, M. (2005). Integrating the diverse definitions of happiness: A time-sequential framework of subjective well-being.

Journal of Happiness Studies: An Interdisciplinary Periodical on Subjective Well-Being, 6, 261-300.

- King, A., & Terrance, C. (2008). Best friendship qualities and mental health symptomatology among young adults. *Journal of Adult Development*, 15, 25–34.
- Kirmayer, L. J., Brass, G. M., & Tait, C. L. (2002). The mental health of aboriginal peoples: Transformations of identity and community. *Canadian Journal of Psychiatry*, 45, 606–616.
- Larson, R. W., & Bradney, N. (1988). Precious moments with family members and friends. In R. M. Milardo (Ed.), *Families and social networks* (pp. 107–126). Newbury Park, CA: Sage.
- Lempers, J., & Clark-Lempers, D. (1992). Young, middle and late adolescents' comparisons of the functional importance of five significant relationships. *Journal of Youth and Adolescence*, 21, 53 – 96.
- Litwak, E.: 1989, Forms of friendships among older people in an industrial society, in R.G. Adams and R. Blieszner (eds.), *Older Adult Friendship* (Sage Publications, Newbury Park, Calif.), 65-88., *American Sociological Review* 34, 465-481. Matthews, S. H.: 1986, *Friendships Through the Life Course* (Sage Publications).
- Loehlin, J. C., & Martin, N. G. (2001). Age changes in personality trait and their heritabilities during the adult years: Evidence from Australian twin registry samples. *Personality and Individual Differences*, 30, 1147– 1160
- Lucas, R.E. & Diener, E. (2008). Personality and subjective well-being. In O.P. John, R. Robins, & L.A. Pervin (Eds.). *Handbook of Personality (2nd Ed.)*. New York: Guilford.
- Lucas, R.E. (2008). Personality and subjective well-being. In R.J.Larsen & M.Eid (Eds.), *The science of subjective well-being* (pp. 171-194). New York: Guilford Press.
- Lyubomirsky, S., King, L. & Diener, E. (2005). *The Benefits of Frequent Positive Affect: Does Happiness Lead to Success? Psychological Bulletin* 131, 803–855.
- Magnuson, M., & Dundes, L. (2008). Gender differences in “social portraits” reflected in MySpace profiles. *Cyberpsychology & Behavior*, 11(2), 239-241.
- Marshall, T. C., Bejanyan, K., Di Castro, G., & Lee, R. A. (2012). Attachment styles as predictors of Facebook-related jealousy and surveillance in romantic relationships. *Personal Relationships*, 20, 1–22.
- Mendelson, M. J., & Aboud, F. E. (1999). Measuring friendship quality in late adolescents and young adults: McGill Friendship Questionnaires. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 31, 130–132

- Mendelson, M. J., & Kay, A. C. (2003). Positive feelings in friendship: Does imbalance in the relationship matter? *Journal of Social and Personal Relationships*, 20, 101–116.
- Monsour, M. (2002). Women and men as friends: Relationships across the life span in the 21st century. *Mahwah, NJ: Erlbaum*
- Murray, H. A. (1938). *Explorations in personality*. New York: Oxford University Press.
- Murray, H. A. (1938). *Explorations in personality* (pp. 531-545). New York: Oxford University Press.
- Muscanell, N. L., Guadagno, R. E., Rice, L., & Murphy, S. (2013). Don't it make my brown eyes green? An analysis of Facebook use and romantic jealousy. *Cyberpsychology, Behavior, And Social Networking*, 16, 237–242.
- Ojanen, T., Sijtsema, J.J., Hawley, P.H. & Little, T. D. (2010) Intrinsic and extrinsic motivation in early adolescents' friendship development: *Friendship selection, influence, and prospective friendship quality*, *Journal of Adolescence* 33, 837–851.
- Parker, J.G., & Asher, S.R. (1993). Friendship and friendship quality in middle childhood: Links with peer group acceptance and feelings of loneliness and social dissatisfaction. *Developmental Psychology*, 29, 611–621.
- Parker, J. G., & Asher, S. R. (1989). *Friendship Quality Questionnaire-Revised: instrument and administration manual*. University of Michigan.
- Parks, M. R., & Floyd, K. (1996). Meanings for closeness and intimacy in friendship. *Journal of Social and Personal Relationships*, 13, 85–107.
- Pinquart, M., & Sorensen, S. (2000). Influences of socioeconomic status, social network, and competence on subjective well-being in later life: A metaanalysis. *Psychology and Aging*, 15, 187–224.
- Raffaelli, M., & Duckett, E. (1989). “We were just talking . . .”: Conversations in early adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 18, 567–582.
- Raibley, R.J. (2012) Happiness is not Well-Being *Journal of Happiness Studies* 13, 1105–1129.
- Rask, K., Kurki, Laippala, P. (2002). Adolescent subjective well-being and realized values. *Journal of Advanced Nursing*, 38(3), 254–263.
- Reitzes, D. C., & Mutran, J. M. (2002). Self-concept as the organization of roles: Importance, centrality, and balance. *Sociological Quarterly*, 43, 647–667.
- Requena, F. (1995). Friendship and Subjective Well-Being in Spain: A Cross-National Comparison with the United States. *Social Indicators Research*, 35, 271-288.
- Rubin, L. B. (1985). *Just friends: The role of friendship in our lives*. New York: Harper & Row.

- Robinson (Eds.), *Handbook of language and social psychology* (pp. 413–431). New York: Wiley.
- Røysamb, E., Tambs, K., Neale, C.M., Harris, R.J. (2003). Happiness and Health: Environmental and Genetic Contributions to the Relationship Between Subjective Well-Being, Perceived Health, and Somatic Illness. *Journal of Personality and Social Psychology* . 6, 1136–1146.
- Røysamb, E., Harris, J., Magnus, P., Vittersø, J., & Tambs, K. (2002). Subjective well-being. Sex-specific effects of genetic and environmental factors. *Personality and Individual Differences*, 32, 211–223
- Ryan, R. M., & Connell, J. P. (1989). Perceived locus of causality and internalization: Examining reasons for acting in two domains. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(5), 749–761.
- Rybak, A., McAndrew, F. (2006). How Do We Decide Whom Our Friends Are? Defining Levels of Friendship in Poland and the United States. *The Journal of Social Psychology*, 146(2), 147–163.
- Tamir, M. Ford, Q.B. (2012) Should People Pursue Feelings That Feel Good or Feelings That Do Good? Emotional Preferences and Well-Being. *American Psychological Association* 5, 1061–1070.
- Taraszow, T., Aristodemou, E., Shitta, G., Laouris, Y. and Arsoy, A. (2010). “Disclosure of personal and contact information by young people in social networking sites: An analysis using Facebook profiles as an example.” *International Journal of Media and Cultural Politics*, 6 (1), 81–102.
- Thelwall, M., Wilkinson, D., Uppal, S. (2010). Data mining emotion in social network communication: gender differences in Myspace. *Journal Of American Society For Information Science And Technology*, 61(1), 190-199
- Thompson, S. H., & Lougheed, E. (2012). Frazzled by Facebook? An exploratory study of gender differences in social network communication among undergraduate men and women. *College Student Journal*, 46(1), 88-98.
- Thorbecke, W., & Grotevant, H. D. (1982). Gender differences in adolescent interpersonal identity formation. *Journal of Youth and Adolescence*, 11, 479–492
- Utz, S., & Beukeboom, C. J. (2011). The role of social network sites in romantic relationships: Effects on jealousy and relational happiness. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 16, 511–527.
- Valkenburg, P. M., & Peter, J. (2009). Social consequences of the Internet for adolescents. *Current Directions in Psychological Science*, 18, 1–5.

- Vittersø, J. (2001). Personality Traits and Subjective Well-Being: Emotional stability, not extraversion is probably the important predictor. *Personality & Individual Differences* 31, 903-914.
- Weiss, R. S. (1974). The provisions of social relationships. In Z. Rubin (Ed.), *Doing unto others: Joining, molding, confirming, helping, loving* (pp. 17–26). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Westaby, J. D., Pfaff, D. L., & Redding, N. (2014). Psychology and social networks: A dynamic network theory perspective. *American Psychologist*, 69, 269-284.
- Winstead, B. A., Derlega, V. J., & Rose, S. (1997). *Gender and close relationships*. Thousand Oaks: Sage.
- Wilmot, W. W., & Shellen, W. W. (1990). Language in friendships. In H. Giles & W. P.
- Wilson, W. (1967). “Correlates of avowed happiness.” *Psychological bulletin*, 67, 294-306.
- Wren-Lewis, S. (2014). How successfully can we measure well-being through measuring happiness? *South African Journal of Philosophy* 33(4), 417–432.
- Wrzus, C., Wagner, J. & Neyer, F. (2012). The interdependence of horizontal family relationships and friendships relates to higher well-being. *Journal of International Association for Relationship research*, 19, 465–482.

**1. PIELIKUMS: KOLMOGOROVA- SMIRNOVA TESTA REZULTĀTI
DRAUDZĪBAS FUNKCIJU NOVĒRTĒJUMA SKALĀM (TRĪS DRAUGU
VEIDIEM) UN SUBJEKTĪVĀS LAIMES SKALAI**

	Kopā (N=248) <i>K-S kritērijs</i>	Vīrieši (n=124) <i>K-S kritērijs</i>	Sievietes (n=124) <i>K-S kritērijs</i>
<i>Draudzības funkciju novērtējums reāliem draugiem:</i>			
Stimulējošā partnerība	0,16	0,16	0,15
Palīdzība	0,12	0,17	0,09
Intimitāte	0,16	0,19	0,15
Uzticama savienība	0,17	0,19	0,16
Iedrošinājums	0,14	0,16	0,11
Emocionālā drošība	0,14	0,17	0,12
<i>Draudzības funkciju novērtējums attālinātiem draugiem:</i>			
Stimulējošā partnerība	0,09	0,07	0,12
Palīdzība	0,06	0,10	0,06
Intimitāte	0,09	0,11	0,08
Uzticama savienība	0,10	0,08	0,12
Iedrošinājums	0,07	0,06	0,09
Emocionālā drošība	0,06	0,09	0,09
<i>Draudzības funkciju novērtējums interneta draugiem:</i>			
Stimulējošā partnerība	0,06	0,08	0,10
Palīdzība	0,08	0,09	0,08
Intimitāte	0,05	0,09	0,08
Uzticama savienība	0,06	0,08	0,09
Iedrošinājums	0,05	0,10	0,06
Emocionālā drošība	0,05	0,07	0,06
Subjektīvās laimes izjūta	0,06	0,06	0,06

p>0,05

Tabulā redzams, ka pētījuma datiem nav normāls sadalījums, tādēļ maģistra darba pētījuma aprēķiniem tika izmantotas neparametriskās metodes.